

Onderwerp:	Ontwikkelingen stikstof en industrie
Locatie:	Microsoft Teams-vergadering
Begin:	wo 11-1-2023 13:30
Einde:	wo 11-1-2023 15:30
Tijd weergegeven als:	Voorlopig
Terugkeerpatroon:	(geen)
Vergaderingsstatus:	Nog niet gereageerd
Organisator:	5.1.2.e)
Verplichte deelnemers:	5.1.2.e ; 5.1.2.e ; 5.1.2.e @tatasteleurope.com; 5.1.2.e @verenigingafvalbedrijven.nl; 5.1.2.e @portofrotterdam.com; 5.1.2.e @vncl.nl; 5.1.2.e @rockwool.com>; 5.1.2.e Energie-Nederland 5.1.2.e @energie-nederland.nl> 5.1.2.e @gmail.com; 5.1.2.e @vnp.nl 5.1.2.e @vemobin.nl
Optionele deelnemers:	5.1.2.e); 5.1.2.e); 5.1.2.e 5.1.2.e); 5.1.2.e

Beste allen,

De ontwikkelingen met betrekking tot stikstof naar aanleiding van zowel het meest recente rapport van dhr Remkes als de uitspraak van de Raad van State in de zaak Porthos, gaan hard. Daarom nodig ik jullie graag uit voor een online sessie waarin we de volgende onderwerpen kunnen bespreken:

1. Sectordoelen ([Kamerbrief](#) van september jl):
  - a. huidige planning, wat en hoe
  - b. afwegingskader evenwichtigheid
2. Piekbelasters:
  - a. Toelichting op en QnA mbt [Kamerbrief](#) met voorgestelde aanpak piekbelasters industrie
  - b. Planning uitvoering aanpak
  - c. Tour de table wat bij deelnemers op gebied van reductie en vergunning speelt
3. Overige beleidsontwikkelingen en -verkenningen
4. Wvttk

Met vriendelijke groet,

5.1.2.e

Microsoft Teams-vergadering

Deelnemen op uw computer of via de mobiele app

[Klik hier om deel te nemen aan de vergadering](#)

vergaderings-id: 5.1.2.e

Wachtwoordcode: 5.1.2.e

[Teams downloaden](#) | [Deelnemen op het web](#)

Deelnemen met een apparaat voor videovergaderingen

5.1.2.e @m.webex.com

Videovergaderings-id: 5.1.2.e

[Alternatieve VTC-instructies](#)

Of deelnemen via telefoon (alleen audio)

5.1.2.e Netherlands, Amsterdam

Id voor telefonische vergadering: 5.1.2.e

[Een lokaal nummer zoeken](#) | [Pincode opnieuw instellen](#)

[Meer informatie](#) | [Opties voor vergadering](#)

Van: 5.1.2.e)
Verzonden: woensdag 11 januari 2023 10:02
Aan: 5.1.2.e 5.1.2.e); 5.1.2.e)
CC: 5.1.2.e); 5.1.2.e)
Onderwerp: RE: Rockwool

Goed om te verkennen 5.1.2.e en 5.1.2.e.

Wat ik voor ogen heb is een wat bredere maatwerkaanpak

- huidige 20: primair co2; secundair stikstof en odaarna overige zaken
- bij resterende piekbelasters stikstof: primair stikstof, secundair co2.

Tweede deel moet dan gefinancierd worden uit stikstofpot

Van: 5.1.2.e) 5.1.2.e @minezk.nl>
Datum: 11 januari 2023 om 09:36:12 CET
Aan: 5.1.2.e) <5.1.2.e @minezk.nl>, 5.1.2.e 5.1.2.e @minezk.nl>
CC: 5.1.2.e) 5.1.2.e @minezk.nl>, 5.1.2.e)
5.1.2.e @minezk.nl>
Onderwerp: RE: Rockwool

Ha 5.1.2.e,

Dank voor dit bericht. Wat jij (en 5.1.2.e voor ogen lijken te hebben, is precies het doel van de Aanpak Piekbelasters Industrie (API), die ik aan het uitwerken ben. Ik bouw zagezegd aan een steiger tussen (van der) Wal en schip. Ik spreek vanmiddag met VNO en bedrijven, waaronder Rockwool 5.1.2.e), over deze en andere ontwikkelingen op stikstofgebied voor zover dat de industrie raakt (naast API de sectorale NOx-doelen en verkenning van extra normerende en bijrijzende instrumenten).

Wordt vervolgd!

Groeten, 5.1.2.e

Van: 5.1.2.e @minezk.nl>
Verzonden: woensdag 11 januari 2023 09:20
Aan: 5.1.2.e @minezk.nl>, 5.1.2.e @minezk.nl>
CC: 5.1.2.e @minezk.nl>, 5.1.2.e)
5.1.2.e @minezk.nl>
Onderwerp: Rockwool

Hallo 5.1.2.e en 5.1.2.e,

Gisteravond kwam ik 5.1.2.e (5.1.2.e Rockwool) tegen en met 5.1.2.e afgesproken om binnenkort eens samen koffie te drinken. Gesprek met de benen op tafel en onder 4 ogen over problematiek Rockwool. Insteek verduurzaming CO2, NOx en NH3-reductie. Gevoel bij Dumoulin, mede n.a.v. bezoek Minister Van der Walle, dat zij/Rockwool tussen wal en schip vallen. Te klein (CO2-uitstoot) voor de maatwerkafspraken, industrie (geen landbouw) om in aanmerking te komen voor ondersteuning in kader NH3-reductie.

5.1.2.e indachtig ons gesprek recentelijk om wellicht toch eens na te denken over mogelijkheid maatwerkafpraak met een bedrijf als Rockwool met een brede insteek (CO2, NOx en NH3-reductie) waar ik het in het gesprek op aan zou kunnen sturen? Aansturen om een maatwerk(-achtige) aanpak te verkennen met een brede insteek? Zo ja, hebben we hier wel enigszins zicht op dat we voor een bedrijf als Rockwool vanuit het Rijk/EZK dan ook handelingsperspectief hebben?

Graag wat gedachten van jullie die ik mee kan nemen in mijn gesprek, wat ik in deze fase het beste kan verkennen, waar op aan te sturen?

Ik hoor graag van jullie.

5.1.2.e

5.1.2.e

 Ministerie van EZK
DG Bedrijfsleven en Innovatie: directie Regio en Ruimte
Bezuidenhoutseweg 73
Postbus 20401
2500EK Den Haag

' 070 5.1.2.e

06 5.1.2.e

 5.1.2.e [@minezk.nl](mailto:5.1.2.e@minezk.nl)>

Van: 5.1.2.e @minfin.nl>
Verzonden: maandag 13 februari 2023 14:00
Aan: 5.1.2.e)
CC: 5.1.2.e); 5.1.2.e) - 5.1.2.e);
 5.1.2.e)
Onderwerp: RE: Lijst 25 piekbelasters industrie

Ha 5.1.2.e,

De 'echte' lijst komt van RIVM, niet van mij. En de drempelwaarde kan daar nog effect op hebben. Heb je contact met 5.1.2.e over het laten meelopen van industrie in jouw vraag?

Groet,

5.1.2.e

Van: 5.1.2.e) 5.1.2.e @minezk.nl>
Verzonden: maandag 13 februari 2023 12:13
Aan: 5.1.2.e) 5.1.2.e @minfin.nl>
CC: 5.1.2.e) 5.1.2.e @minezk.nl>; 5.1.2.e)
 5.1.2.e @minfin.nl>; 5.1.2.e) 5.1.2.e @minfin.nl>; 5.1.2.e)
 5.1.2.e @minienw.nl>; 5.1.2.e @minlnv.nl>; 5.1.2.e)
 5.1.2.e @minlnv.nl>
Onderwerp: RE: Lijst 25 piekbelasters industrie

Ha 5.1.2.e

Nu de Kamerbrief mbt Aanpak Piekbelasters uit is, zullen wij bij EZK ongetwijfeld snel moeten communiceren over welke 25 industriële piekbelasters het uiteindelijk gaat. Kan ik het lijstje dat je stuurde als definitieve lijst gebruiken, of is het verstandig deze nog eerst met RIVM te verifiëren?

Aangezien nog een drempelwaarde moet worden vastgesteld: Kan dat nog invloed op het industrielijstje van 25 hebben? Ik ga er niet van uit, maar zie dit graag bevestigd.

Alvast dank voor je reactie.

Groeten, 5.1.2.e

Van: 5.1.2.e @minfin.nl>
Verzonden: dinsdag 7 februari 2023 14:22
Aan: 5.1.2.e @minezk.nl>
CC: 5.1.2.e @minezk.nl>; 5.1.2.e)
 <5.1.2.e @minfin.nl>; 5.1.2.e @minfin.nl>; 5.1.2.e)
 5.1.2.e @minezk.nl>; 5.1.2.e 5.1.2.e @minienw.nl>; 5.1.2.e)
 5.1.2.e @minlnv.nl>; 5.1.2.e @minlnv.nl>; 5.1.2.e @minezk.nl>
Onderwerp: RE: Lijst 25 piekbelasters industrie

Okee, is dat een verrassende uitkomst?

Ik vis dit simpelweg uit een Excel van RIVM dus kritisch oog is altijd welkom.

From: 5.1.2.e @minezk.nl>
Date: Tuesday, 07 Feb 2023 at 2:20 PM
To: 5.1.2.e @minfin.nl>
Cc: 5.1.2.e @minezk.nl>, 5.1.2.e
5.1.2.e @minfin.nl>, 5.1.2.e @minfin.nl>, 5.1.2.e)
5.1.2.e @minezk.nl>, 5.1.2.e minienw.nl>, 5.1.2.e
5.1.2.e @minInv.nl>, 5.1.2.e @minInv.nl>, 5.1.2.e @minezk.nl>
Subject: RE: Lijst 25 piekbelasters industrie

Ok dank. Ik tel 5 energiebedrijven (waarvan er 1 al jaren stilligt – de Hemwegcentrale), 3 AVI's en 17 industriebedrijven.

Gr, 5.1.2.e

Van: 5.1.2.e @minfin.nl>
Verzonden: dinsdag 7 februari 2023 14:05
Aan: 5.1.2.e @minezk.nl>
CC: 5.1.2.e @minezk.nl>; 5.1.2.e
<5.1.2.e @minfin.nl>; 5.1.2.e @minfin.nl>; 5.1.2.e)
5.1.2.e @minezk.nl>; 5.1.2.e @minienw.nl>; 5.1.2.e
5.1.2.e @minInv.nl>; 5.1.2.e @minInv.nl>; 5.1.2.e @minezk.nl>
Onderwerp: RE: Lijst 25 piekbelasters industrie

Hoi 5.1.2.e

Hier de Excel. 5.1.2.e staat er weer in.

Groet,

5.1.2.e

Van: 5.1.2.e @minezk.nl>
Verzonden: dinsdag 7 februari 2023 13:01
Aan: 5.1.2.e @minfin.nl>
CC: 5.1.2.e @minezk.nl>; 5.1.2.e)
5.1.2.e @minfin.nl>; 5.1.2.e @minfin.nl>; 5.1.2.e)
<5.1.2.e @minezk.nl>; 5.1.2.e @minienw.nl>; 5.1.2.e
5.1.2.e @minInv.nl>; 5.1.2.e @minInv.nl>; 5.1.2.e @minezk.nl>
Onderwerp: Lijst 25 piekbelasters industrie
Urgentie: Hoog

5.1.2.e,

Zou je mij, zoals gisteren besproken, **zo snel mogelijk** de lijst met 25 industriebedrijven kunnen sturen die onder de nu gekozen selectiecriteria kwalificeren als piekbelaster? Ik kan mijn minister nu niet goed adviseren op dit punt terwijl er nog onenigheid over bestaat. Thx.

Groeten, 5.1.2.e

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is gezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te

verwijderen.

De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message.

The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is gezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen.

De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message.

The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is gezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen.

De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message.

The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De

Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Onderwerp: Vervolggesprek Stikstof en Industrie/Energie
Locatie: Microsoft Teams-vergadering

Begin: wo 22-2-2023 12:30
Einde: wo 22-2-2023 13:30
Tijd weergegeven als: Voorlopig

Terugkeerpatroon: (geen)

Vergaderingsstatus: Nog niet gereageerd

Organisator: 5.1.2.e)

Verplichte deelnemers: 5.1.2.e ; 5.1.2.e ; 5.1.2.e ;
 5.1.2.e @tatasteleurope.com; 5.1.2.e @verenigingafvalbedrijven.nl;
 5.1.2.e @portofrotterdam.com; 5.1.2.e @vncl.nl; 5.1.2.e ; 5.1.2.e
 5.1.2.e | 5.1.2.e @gmail.com; 5.1.2.e @vnp.nl;
 5.1.2.e @vemobin.nl; 5.1.2.e @cosunbeetcompany.com;
 5.1.2.e @rwe.com

Optionele deelnemers: 5.1.2.e 5.1.2.e; 5.1.2.e - 5.1.2.e
 5.1.2.e); 5.1.2.e); 5.1.2.e 5.1.2.e ; 5.1.2.e
 5.1.2.e ; 5.1.2.e | 5.1.2.e

Beste allen,

Zoals jullie ongetwijfeld niet ontgaan is, zijn de Kamerbrieven van de minister voor Natuur en Stikstof over de aanpak piekbelasters en de sectordoelen op 10 februari uit gegaan. Voor de volledigheid heb ik ze bijgevoegd. We zullen hier woensdag even met elkaar bij stilstaan. Diezelfde avond zal overigens een technische (ambtelijke) briefing aan de Kamer plaatsvinden over dit brievenpakket, gevolgd op donderdag door een plenair stikstofdebat.

Naast de voorbereiding voor het aanstaande debat, werk ik in de tussentijd hard met de collega's van de betrokken ministeries en met Berenschot aan onder meer de vraag wat de aanpak piekbelasters industrie redelijkerwijs kan cq zou moeten opleveren. Dit zal niet zonder meer te kwantificeren zijn, maar het valt te verwachten dat de Kamer hier naar vraagt en dan moet er een gedegen antwoord liggen. Jullie inbreng – met als basis de aangekondigde stappen in de brief van 25-11 – is daarbij van harte welkom.

Met vriendelijke groet,
 5.1.2.e

Microsoft Teams-vergadering

Neem deel vanaf uw computer, mobiele app of apparaat voor vergaderruimte

[Klik hier om deel te nemen aan de vergadering](#)

Vergadering-id: 5.1.2.e

Wachtwoordcode: 5.1.2.e

[Teams downloaden](#) | [Deelnemen op het web](#)

Deelnemen met een apparaat voor videovergaderingen

5.1.2.e @m.webex.com

Videovergaderings-id 5.1.2.e

[Alternatieve VTC-instructies](#)

Of deelnemen via telefoon (alleen audio)

5.1.2.e # Netherlands, Amsterdam

Id voor telefonische vergadering: 5.1.2.e #

[Een lokaal nummer zoeken](#) | [Pincode opnieuw instellen](#)

[Meer informatie](#) | [Opties voor vergadering](#)

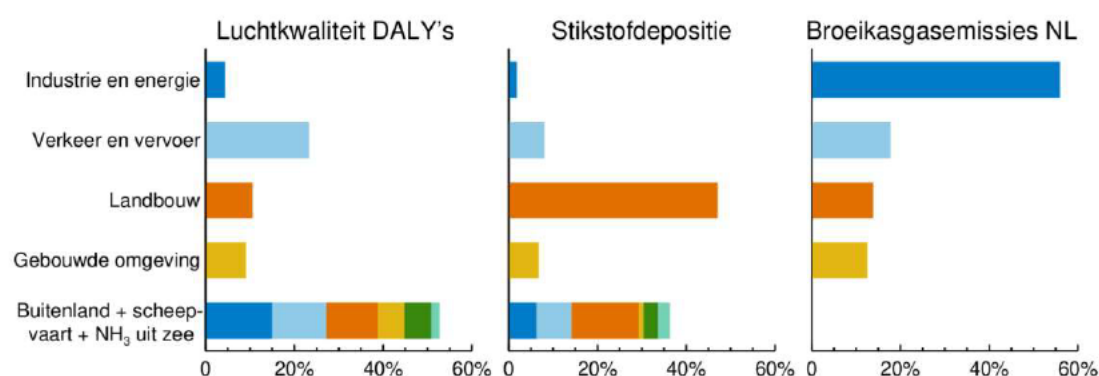
Bijlage Afwegingskader sectordoelen industrie en mobiliteit

Afwegingskader evenredigheid

Bij de weging van evenredigheid van de sectordoelen heeft het kabinet naar een aantal factoren gekeken, waaronder de integraliteit van de opgaven, het aandeel stikstofbelasting van Natura 2000-gebieden en reductie-effectiviteit. Deze elementen zijn in onderstaand overzicht toegelicht.

Integraliteit

Onderstaande figuur van RIVM laat zien de verschillende klimaat- en milieupogave(s) in de sectoren doorwerken. Zo is zichtbaar dat de reductie van broeikasgassen in generieke zin de grootste aanjager voor verduurzamingsmaatregelen in de industrie is en dat het voor mobiliteit zowel om klimaat als luchtkwaliteit gaat.

Figuur 1: Effect emissiebronnen per thema (bron: RIVM briefing Tweede Kamer 25 mei 2022.¹ NH₃ uit zee staat in de laatste Stikstofmonitor van RIVM 2022 ingeboekt als meetcorrectie.)

Aandeel in stikstofdepositie

Het sectorale aandeel in de stikstofdepositie op stikstofgevoelige Natura 2000-gebieden verschilt aanzienlijk per sector. De percentages per sector voor 2020 zijn in onderstaande tabel weergegeven.² Van alleen de binnenlandse bronnen komt ruim 70 procent van de depositie uit de landbouw.

Tabel 1 Sector	Bijdrage aan landelijk totaal stikstofdepositie op stikstofgevoelige N2000
Landbouw	46%
Mobiliteit	11%
Industrie en energie	2%
Huishoudens, diensten, bouw	6%
Buitenland	35%
Totaal	100%

Risico's op lock-in

Hogere stikstofdoelstellingen voor mobiliteit en industrie kennen risico's op hoge (maatschappelijke) kosten tegen weinig effect in reductie van stikstofdepositie. Hierdoor kunnen eveneens risico's op lock-ins ten aanzien van de klimaatopgave ontstaan. Het is daarom onder andere van belang om desinvesteringen tussen de stikstof- en klimaatopgave zo veel mogelijk te voorkomen: extra of versnelde inzet op schone dieseltechnologie ten behoeve van NO_x-reductie kan bijvoorbeeld de investeringsmogelijkheden voor elektrische aandrijvingsvormen (op middellange termijn noodzakelijk voor de CO₂-opgave) beperken.

¹ Figuur is afkomstig van: Presentatie RIVM technische briefing Tweede Kamer 25 mei 2022 | RIVM, zie link: <https://www.rivm.nl/documenten/slides-presentatie-rivm-technische-briefing-tweede-kamer-25-mei-2022>

² <https://monitor.aerius.nl/onderwerp/stikstofdepositie-nl?level=national>

In 2030 zijn wegverkeer, scheepvaart en mobiele werktuigen de grootste bronnen van NO_x-uitstoot binnen de sector mobiliteit³. Aanvullende beleidssporen dan de eerder in de brief genoemde maatregelen, hebben met de huidige inzichten volgens het kabinet nu een beperkte meeropbrengst voor de stikstofopgave:

- Binnenvaartschepen worden schoner door vernieuwing van de scheepsmotoren, maar dit gaat nog relatief langzaam. Door tussentijdse revisie kunnen bestaande motoren in de binnenvaart immers tot wel 30 tot 40 jaar meegaan. Volledige vervanging van motoren leidt vanuit het oogpunt van NO_x tot meer reductie maar is gelijk ook (fors) kostenintensiever. Ook worden voorstellen uitgerold om elektrificatie van schepen te versnellen. De meeropbrengst van intensivering van elektrificatie is echter kleiner voor reductie van NO_x dan voor bijvoorbeeld vermindering van broeikasgassen. Dit komt onder andere doordat in plaats van elektrische schepen anders geïnvesteerd zou worden in relatief schone motoren.
- Voor nieuwe vrachtauto's geldt sinds 2014 al strenge emissiewetgeving vanuit Europa (euronormen). Het overgrote deel van het wagenpark zal rond 2025 al aan deze normen voldoen. Maatregelen die de vernieuwing van de vloot versnellen zullen daarom naar verwachting een beperkte meeropbrengst hebben in 2030. Versnelling van uitfasering van oudere personen- en bestelauto's om de NO_x-reductie te versnellen kan input zijn voor verdere beleidsontwikkeling van de inzet van extra fiscale instrumenten voor wegverkeer.
- Voor wegverkeer wordt verdere reductie bewerkstelligd door strengere emissienormering vanuit Europa. EU-brede voertuignormen dragen op een efficiënte manier bij aan de beperking van voertuigemissies, zijn bewezen effectief, zorgen in economische zin voor een gelijk speelveld voor alle aanbieders op de markt, en bevorderen innovatie. Op 10 november 2022 presenteerde de Europese Commissie een voorstel voor de strengere normering van de uitstoot van stikstof en fijnstof. Hierover is de Kamer per BNC-fiche geïnformeerd (Kamerstuk 22112, nr. 3582). De Europese Commissie heeft voor 14 februari 2023 een voorstel aangekondigd voor strengere normen voor CO₂-uitstoot door vrachtwagens. Het kabinet zal de Tweede Kamer zoals gebruikelijk na publicatie van het voorstel informeren via de BNC-procedure. De toekomstige CO₂-norm zal impact hebben op het tempo waarmee vrachtwagens nulemissie worden, en daarmee ook op de stikstofuitstoot door de vrachtwagenvloot. De aanpak om via normering de voertuigvloot nulemissie te maken bouwt voort op de principe-afspraken die lidstaten en Europees parlement eind 2022 maakten om vanaf 2035 alleen nulemissie nieuwe personen- en bestelauto's te verkopen.
- Voor de emissies van mobiele werktuigen, voertuigen en vaartuigen in de bouw geldt dat er een routekaart Schoon en Emissieloos Bouwen wordt opgesteld. Als onderdeel daarvan zijn en worden instrumenten ontwikkeld om de verduurzaming van dit materieel te versnellen, waaronder de Subsidieregeling Schoon en Emissieloos Bouwmaterieel (SSEB) die vorig jaar is geopend. Het kabinet heeft de ambitie van 60 procent stikstofreductie in de bouw geformuleerd voor de periode 2018-2030.

Reductie-effectiviteit

Het kabinet vindt het, gegeven de integraliteit van de opgaven en de sectorale bijdragen aan de stikstofdepositie, belangrijk om ook te wegen wat de effectiviteit van extra emissiereductie is in een sector. Als gevolg van het verschil in eigenschappen en verspreidingskarakter tussen NO_x en NH₃ heeft de reductie van ammoniak een groter effect op de depositiedaling op Natura 2000-gebieden dan stikstofoxiden. Het effect is ook afhankelijk van de bronkenmerken, zoals de uitstoothoogte en de afstand tot Natura 2000-gebieden. Zo is de reductie van een kiloton NO_x vanuit de industrie gemiddeld genomen een factor 10 tot 20 minder effectief voor het reduceren van depositie op Natura 2000-gebieden dan reductie van een kiloton NH₃ in de landbouw. De reductie van een kton NO_x vanuit wegverkeer of binnenvaart is een factor 7-8 minder effectief voor het reduceren van depositie op Natura 2000-gebieden dan reductie van een kiloton NH₃ in de landbouw. De onderstaande figuur⁴ laat dit zien:

---

³ Het aandeel van wegverkeer, binnenvaart en mobiele werktuigen in de totale deposities in 2030 is respectievelijk 6,4%, 1,7% en 0,9% (AERIUS Monitor 2022).

⁴ [Notitie van emissie naar depositie | RIVM](#)

Sector	NO _x	NH ₃
Landbouw stallen		7,3 Mol
Stallen rundvee		7,3 Mol
Stallen varkens		7,3 Mol
Stallen pluimvee		9,1 Mol
Landbouw mestaanwending		4,6 Mol
Wegverkeer	1,04 Mol	8,1 Mol
Verkeer overig (mobiele werktuigen, spoor)	0,79 Mol	
Zeescheepvaart	0,29 Mol	-
Binnenvaart	0,83 Mol	
Vliegverkeer	0,52 Mol	-
Industrie	0,47 Mol	4,1 Mol
Consumenten, HDO (bebouwde omgeving)	0,79 Mol	7,3 Mol

Tabel 2. Effect in Mol N/ha/jr van 1 kton emissiereductie in de sector.⁵

Verduurzaming van sectoren in de periode 1990-2019

Binnen de sectoren zijn vóór 2019 al forse stappen gezet in de reductie van NO_x en NH₃. Onderstaand zijn ook de reductiecijfers uitgedrukt als percentage zoals gerealiseerd in de periode 1990-2019 en 2000-2019 en zoals voorzien op basis van de Emissieramingen voor de periodes 2019-2030, 1990-2030 en 2000-2030. Op deze wijze is goed zichtbaar wat maatregelen en ontwikkelingen met betrekking tot bodem-, lucht- en waterkwaliteit en het klimaat in de verschillende sectoren teweeg hebben gebracht en naar verwachting nog aan effect zullen sorteren. Voor de landbouw zijn voor de periodes 2019-2030, 2000-2030 en 1990-2030 niet de ramingen van PBL weergegeven, maar zijn de NPLG-doelen doorgevoerd. De NO_x-emissies van de sector mobiliteit zijn de afgelopen decennia sterk gedaald, ondanks de groei in volume van de mobiliteit (zoals de groei in het goederen- en personenvervoer). De categorie wegverkeer binnen de sector mobiliteit zorgt voor de grootste depositie binnen mobiliteit. Deze sector zal in de periode 1990-2030 een reductie van 82% realiseren.

Tabel 4 Sector	Reductie 1990- 2019	Reductie 2000-2019	Indicatieve reductie o.b.v. sectordoelen 2019-2030	Indicatieve reductie o.b.v. sectordoelen 2000-2030	Indicatieve reductie o.b.v. sectordoelen 1990-2030
Industrie – NO _x	76%	55%	38%	72%	85%
Mobiliteit – NO _x ⁶	55%	42%	25%	56%	66%
Landbouw – NH ₃	67%	32%	41%	59%	81%

Toelichting landelijke landbouwreductie

In de startnota en ontwikkeldocument NPLG zijn indicatieve provinciale emissiedoelstellingen NH₃ aan de provincies meegegeven voor 2030, samen optellend tot 39 kton NH₃. Deze indicatieve doelen worden niet gewijzigd.

Emissies NH ₃ Landbouw in 2019 (PBL- ramingen)	Restemissies NH ₃ Landbouw in 2030 o.b.v. ramingen PBL 2023 (vastgesteld beleid)	Reductie 2019-2030 o.b.v. ramingen PBL 2023	Restemissies NH ₃ Landbouw in 2030 na doorvoering indicatieve regionale doelen NPLG	Reductie 2019- 2030 o.b.v. indicatieve doelen NPLG
106,3 kton NH ₃	97,5 kton NH ₃	8,3%	63,0 kton NH ₃	40,7%

⁵ Bron: Monitor stikstofdepositie in Natura 2000-gebieden 2022, RIVM

⁶ In de ontwikkeling van de emissies door de sector mobiliteit is de groei van de mobiliteit verwerkt. Voor wegverkeer zijn de NO_x-emissies per voertuigkilometer (goederen en personen) tussen 1990 en 2019 bijvoorbeeld gedaald met ruim 80% (<https://www.clo.nl/indicatoren/nl013134>). Omdat het aantal voertuigkilometers in deze periode sterk is toegenomen, dalen de totale emissies van wegverkeer minder hard.

Ministerie van Landbouw,
Natuur en Voedselkwaliteit

> Retouradres Postbus 20401 2500 EK Den Haag

De Voorzitter van de Tweede Kamer
der Staten-Generaal
Prinses Irenestraat 6
2595 BD DEN HAAG

**Directoraat Generaal
Landelijk Gebied en Stikstof**

Bezoekadres
Bezu denhoutseweg 73
2594 AC Den Haag

Postadres
Postbus 20401
2500 EK Den Haag

Overheidsidentificatienr
5.1.2.e

T 070 5.1.2.e (algemeen)
F 070 5.1.2.e (algemeen)
www.rijksoverheid.nl/Inv

Ons kenmerk
DGLGS / 26243049

Datum 10 februari 2023
Betreft Uitwerking piekbelastersaanpak en voortgang PAS-melders

Geachte Voorzitter,

In de brief van 25 november jl. over de *Voortgang integrale aanpak landelijk gebied en de opvolging van de uitspraak van de Raad van State over Porthos* heeft het kabinet geschreven hoe het aan de slag gaat met de aanpak voorgesteld door de heer Johan Remkes¹ (hierna: 'de novemberbrief'). Het kabinet heeft in deze brief geschetst hoe het de denklijnen en aanbevelingen van de heer Remkes in de praktijk vormgeeft, en de Kamer geïnformeerd dat we werken aan een korte termijn-aanpak voor vergunningverlening en het legaliseren van de PAS-meldingen.

In Nederland is een goede en duurzame toekomst voor de landbouw. Het kabinet wil die toekomst vormgeven met de agrarische ondernemers zelf en de overheden en maatschappelijke partijen om hen heen. De boeren hebben een belangrijke rol voor onze welvaart, welzijn en de natuur. Het kabinet heeft daarbij oog voor de agrarische onderneming zelf en voor de belangrijke positie die deze bedrijven hebben voor de omgeving daaromheen.

De staat van de natuur, de knellende situatie van PAS-melders, en de beperkte mogelijkheden tot vergunningverlening maken dat actie nodig is om op korte termijn de stikstofdepositie fors te reduceren. Een belangrijk advies van de heer Remkes was om omwille van effect op relatief korte termijn de aanpak te richten op het gericht en versneld beëindigen van de uitstoot van bedrijven die de natuur veel zwaarder belasten dan andere bedrijven (de 'piekbelasters'). Het kabinet heeft hierop een aanpak ontwikkeld, gericht op agrarische en industriële piekbelasters. Eerst wordt op basis van vrijwilligheid een grotere groep bedrijven in de gelegenheid gesteld om de stikstofuitstoot op de betreffende locatie zeer significant te reduceren door te verduurzamen, om te schakelen, te verplaatsen of te stoppen. In voorliggende brief informeer ik de Kamer over de uitwerking van deze aanpak. Ook schets ik de stand van zaken rondom de legalisering van de PAS-melders en het instellingsbesluit voor de Commissie schadevergoedingen PAS-meldingen.

Piekbelastersaanpak

¹ Kamerstuk 34 682, nr. 108.

Het kabinet heeft in de novemberbrief reeds de hoofdlijnen van de piekbelastersaanpak geschetst. Zoals toen al aangekondigd komt het kabinet nu met een nadere uitwerking, waarvoor het onder meer provincies en sectorpartijen heeft geconsulteerd. Hieronder wordt ingegaan op de criteria, het ambitieniveau, alsook de instrumenten die ter beschikking zullen worden gesteld en de tijdlijn, waaronder het evaluatiemoment.

De inzet op piekbelasters past in de bredere integrale transitie van het landelijk gebied, met het NPLG en de bijbehorende provinciale gebiedsprogramma's en gebiedsprocessen als centrale elementen. Het is goed om te benadrukken dat de piekbelastersaanpak bedoeld is om op korte termijn een forse reductie te realiseren in de stikstofuitstoot en -neerslag, maar niet in de plaats komt van de brede aanpak op het gebied van natuur, klimaat en water of het legalisatieprogramma PAS-melders. De ambitie is om de stikstofdepositie met de piekbelastersaanpak met ordegrootte 100 mol/ha/jaar gemiddeld te reduceren; dat is een inspanningsverplichting. Daarmee zou circa de helft van de opgave in termen van de nationale doelstelling (het areaal onder de KDW in 2030) kunnen worden ingevuld.²

Kenmerkend aan de piekbelastersaanpak is dat deze effect heeft op relatief korte termijn en dat door de gerichte aanpak met een aantal deelnemende bedrijven toch een grote stap kan worden gezet in het wegnemen van overbelasting. De betreffende bedrijven kiezen zelf of zij hun uitstoot terugdringen via (combinaties van) innoveren, omschakelen, verplaatsen, dan wel stoppen, en krijgen daar de instrumenten voor aangereikt.

De aanpak zal een bijdrage kunnen leveren aan het halen van zowel de nationale stikstofdoelen, als de regionale doelen waar de provincies voor aan de lat staan. Beoogd wordt met de reductie via de piekbelastersaanpak de opgaven voor de gebiedsprocessen te verkleinen en daarmee meer 'lucht' en bewegingsruimte te creëren voor de partijen in de gebiedsprocessen om te komen tot een in het gebied passende aanpak. De resultaten van de piekbelastersaanpak tellen als een (belangrijke) bijdrage aan de realisatie van de (regionale) stikstofopgave. Deelnemers aan de piekbelastersaanpak dragen er aan bij dat de natuur eerder herstelt, en er meer mogelijkheden komen voor andere ondernemers, want waar dat kan worden de mogelijkheden benut om met prioriteit een deel van de PAS-melders te legaliseren en urgente maatschappelijke ontwikkelingen mogelijk te maken. Om de verschillende doelen in het landelijk gebied te halen, blijft het onverkort uitvoeren van de aanpak zoals beschreven in het NPLG, het Programma Stikstofreductie en Natuurverbetering (PSN) en het legalisatieprogramma PAS-melders noodzakelijk.

Criteria

Het effect op de natuur is conform de novemberbrief leidend bij de bepaling van piekbelasting. Om te komen tot de aanpak heeft het kabinet de mogelijke effecten onderzocht, zowel op de landelijke doelstelling van areaal onder de Kritische Depositiewaarde (KDW), als in de reductie van het totaal aantal mol, het deel van

---

² U tgaande van de huidige raming op basis van het vastgestelde beleid van 43% en de doelstelling van 74%.

het natuurareaal waar een duidelijke dalende lijn wordt ingezet, als een indicatie van welke mogelijkheden dit biedt voor PAS-meldingen en ontwikkelingen. Het kabinet kiest voor een definitie van piekbelasting die het dichtst bij het doel aansluit en eenvoudig uitlegbaar is. Dit heeft geleid tot het besluit de aanpak in de vrijwillige fase te richten op de 3000 bedrijven die de meeste depositie veroorzaken op stikstofgevoelige en overbelaste Natura 2000-gebieden, zonder onderscheid te maken naar op welke stikstofgevoelige en overbelaste Natura 2000-gebieden hun uitstoot precies neerslaat.

Deze bedrijven liggen verspreid over Nederland, wat maakt dat – hoewel sterk verschillend – er door heel het land effect kan zijn van deze aanpak. Doordat de belasting op de natuur op deze gebieden afneemt komt er in toenemende mate ook ruimte voor legalisatie PAS-meldingen en andere ontwikkelingen. In de gebieden met weinig piekbelasters zal meer effect nodig zijn via het instrumentarium buiten de piekbelastersaanpak.

Met het vaststellen van de precieze drempelwaarde wordt een noodzakelijke tussenstap gezet waarmee de instrumenten en uitvoering verder kunnen worden ingericht. In april 2023 zal tegelijkertijd helderheid worden geboden over de exacte drempelwaarde – die het RIVM zal berekenen op basis van de gemaakte keuzes – alsook over de beschikbare instrumenten. De resulterende drempelwaarde zet het kabinet gelijk voor agrarische en voor industriële ondernemingen. Aan deze waarde kan worden getoetst of een ondernemer deel kan nemen aan de piekbelastersaanpak en/of van andere instrumenten. Daartoe zal er een website worden ingericht waar ondernemingen op basis van hun bedrijfsgegevens een inschatting kunnen krijgen of zij tot de doelgroep van de piekbelastersaanpak behoren, en welke keuzemogelijkheden er zijn voor het gebruik kunnen maken van algemene regelingen of specifieke regelingen voor piekbelasters.

Ambitieniveau van de aanpak

Voorop staat het bereiken van een forse vermindering van de stikstofdepositie op korte termijn. Deze vermindering moet van voldoende omvang zijn, zodat de druk op Natura 2000-gebieden die last hebben van een sterke overbelasting snel vermindert. De snel dalende lijn is het primaire doel van de aanpak.

Het realiseren van een snel dalende lijn leidt ook tot meer mogelijkheden met prioriteit vergunningsruimte te creëren voor legalisatie van PAS-meldingen, waarbij er oog is voor andere urgente maatschappelijke en economische ontwikkelingen. Hierom is een ruime marge toegevoegd op het te verwachten landelijk gemiddeld effect van 70 à 80 mol/ha/jr van de door de heer Remkes geadviseerde verplichtende aanpak gericht op 500-600 piekbelasters. In de praktijk geeft het kabinet nu de mogelijkheid dat binnen de groep van agrarische en industriële ondernemingen dit doelbereik wordt gerealiseerd, zonder dat alle 3000 bedrijven die als piekbelaster kwalificeren nu verplicht naar vrijwel nul emissies terug moeten. Wel is het zo dat al deze bedrijven een grotere kans hebben om geconfronteerd te worden met verplichtend instrumentarium als de aanpak op basis van vrijwilligheid onvoldoende oplevert. Om die reden kunnen deze bedrijven ook gebruik maken van het meest aantrekkelijke aanbod.

De uiteindelijke feitelijke opbrengst van de aanpak hangt af van de (lokale) deelnamebereidheid aan (en daarmee het effect van) de vrijwillige regelingen. Afhankelijk van de effectiviteit van de vrijwillige regelingen en de staat van de natuur zal er zo nodig ook effect kunnen volgen van de gebiedsspecifieke inzet van verplichtend instrumentarium. Naarmate de vrijwillige deelname hoger is, zal de bijdrage van de piekbelastersaanpak aan het oplossen van het probleem toenemen.

Het kabinet richt zich in de piekbelastersaanpak op een reductie van ordegrootte 100 mol per hectare per jaar. Dit is een inspanningsverplichting. Het kabinet gebruikt het doel als **streefwaarde** om de benodigde opbrengst tegen af te zetten, in het licht van de natuuropgave, de knellende situatie van PAS-melders en de druk die er staat op toestemmingverlening. Of en waar verplichtende maatregelen moeten worden ingezet kan niet afhangen van het halen van deze streefwaarde, maar hangt samen met de lokale staat van de natuur.

Evaluatiemoment en volgende fases

Ervan uitgaande dat de aanpak in april start, wat afhankelijk is van de notificatie van betreffende regelingen door de Europese Commissie, zal in november 2023 tijdens een evaluatiemoment worden getoetst of de aanpak voldoende effect gaat hebben. Deze beoordeling zal het kabinet met de betrokken medeoverheden doen.

Indien nodig, start per januari 2024 de volgende fase van de aanpak, waarbij eerste nog gerichte gesprekken worden gevoerd en zo nodig ook verplichtend instrumentarium zal worden ingezet. Op welke van de 3000 bedrijven die eventueel uiteindelijk verplichtende aanpak zich zal richten, hangt af van de uitkomsten van het evaluatiemoment in het najaar 2023. Het is niet op voorhand zo dat alle 3000 bedrijven hiermee geconfronteerd worden.

Met betrokken partijen worden uiterlijk voor de zomer van 2023 de benodigde voorbereidingen getroffen om inzet van verplicht instrumentarium mogelijk te maken. Het is het kabinet en medeoverheden er alles aan gelegen om door het stimuleren van de deelname aan de verschillende mogelijkheden uit het vrijwillige spoor de inzet van verplichtendheid zoveel mogelijk te voorkomen.

Instrumentarium landbouw

Conform het advies van de heer Remkes worden voor de piekbelastersaanpak instrumenten uitgewerkt. Deels kan gebruik worden gemaakt van bestaande instrumenten, en deels worden nieuwe instrumenten ontwikkeld. Het streven is om voor uiterlijk begin april helderheid te kunnen geven over de beschikbaarheid en openstellingsperiode van verschillende instrumenten van Rijk en medeoverheden ter facilitering van de opties innoveren, omschakelen, verplaatsen en stoppen. Sommige instrumenten kunnen zodra ze operationeel zijn, direct onderdeel van voorlichting en communicatie worden. Andere instrumenten zullen nog verder ontwikkeld en verfijnd moeten worden. In het openstellen van sommige regelingen is het kabinet mede afhankelijk van de benodigde Europese notificatieprocedures van een aantal van de regelingen in verband met een toets op staatssteunaspecten.

Er zijn op hoofdlijnen drie categorieën instrumenten binnen de piekbelastersaanpak die ingezet kunnen worden voor agrarisch bedrijven:

1. landelijke instrumenten die direct betrekking hebben op innoveren, omschakelen, verplaatsen en/of stoppen;
2. landelijke instrumenten die primair betrekking hebben op andere doelen maar wellicht een rol kunnen spelen om bij te dragen aan gewenste verandering;
3. instrumenten van medeoverheden die ingezet kunnen worden om de door agrarische ondernemer gekozen verandering te ondersteunen, waaronder de mogelijkheid van vergunningverlening en bestemmingsplanwijzigingen.

Het kabinet is op dit moment bezig met de ontwikkeling van de Landelijke beëindigingsregeling veehouderijlocaties plus (Lbv-plus). Deze regeling wordt opgesteld naar analogie van de Landelijke beëindigingsregeling veehouderijlocaties (Lbv), maar zal een financieel ruimhartiger vergoeding kennen. Verder zal de regeling ook betrekking hebben op de vleeskalverhouderij, naast de melkveehouderij, pluimveehouderij en varkenshouderij. Over de uitgangspunten van de regeling is overlegd met sectorvertegenwoordigers, adviseurs, medeoverheden en de Europese Commissie.

Het kabinet streeft naar publicatie van de Lbv-plus in april van dit jaar. Dit hangt onder meer af van het tempo waarin de notificatie kan worden doorlopen. Het kabinet zet in op het gelijktijdig notificeren, openstellen en sluiten van de Lbv en Lbv-plus. Het kabinet zal zodoende zo snel mogelijk een Incidentele Suppletoire Begroting (ISB) naar de Kamer versturen om autorisatie te vragen voor de Lbv-plus á 1 miljard euro in 2023 (inclusief de benodigde uitvoeringskosten van Rijk, Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO) en mede-overheden), alsook voor de uitvoeringskosten van de piekbelastersaanpak in 2023-2025 á 103 miljoen euro.

Voor de Lbv geldt dat deze regeling landsbreed ook een substantiële bijdrage kan leveren aan het terugbrengen van de depositie op stikstofgevoelige Natura 2000-gebieden. De doelgroep van deze regeling kent een landelijke spreiding waarbij ruim 10 procent van de veehouderijlocaties rond kwetsbare Natura 2000-gebieden aan de toetredingseis voor de regeling kan voldoen.

In aanvulling op het bestaande instrumentarium werkt het kabinet aan een Maatregel Gerichte Aankoop-2 (MGA-2). Dat betreft een bijgestelde versie van de recent afgelopen Regeling provinciale aankoop veehouderijen (Rpav). Daarnaast wordt gewerkt aan een regeling voor steun voor bedrijfsverplaatsing. Mede op verzoek van Nederland zijn de EU-staatssteunkaders voor de landbouw (geldend sinds 1 januari 2023) aangepast op het punt van steun voor bedrijfsverplaatsing. Hierdoor hebben EU-lidstaten meer mogelijkheden om bedrijfsverplaatsing te ondersteunen. Het kabinet werkt aan het zo spoedig mogelijk voorbereiden van een nationale verplaatsingsregeling, waarin optimaal gebruik wordt gemaakt van de ruimte die de EU-kaders bieden. Zodra deze gereed is zal deze worden genotificeerd bij de Europese Commissie. Daarnaast is per 1 januari 2023 de nationale groundbank in bedrijf. Dit is een instrument dat ondersteuning kan bieden bij omschakelen, extensiveren en verplaatsen. Verder is er het omschakelprogramma, en beziet het kabinet hoe voornoemde MGA 2 ingezet kan worden als vangnetfaciliteit.

De bestaande instrumenten gericht op ondersteunen van innovatie, extensivering en omschakeling worden waar mogelijk ook ingezet als onderdeel van de piekbelastersaanpak. Daaronder vallen onder meer de investeringsfonds duurzame landbouw (IDL), de investeringsmodule van de Subsidiemodules brongerichte verduurzaming stal- en managementmaatregelen (Sbv) en maatregelen in het kader van het Nationaal Strategisch Plan GLB (NSP-GLB). Bij de inzet van de Sbv wordt een brede afweging gemaakt, waarbij onder meer de motie-Vestering c.s. (Kamerstuk 36 200 XIV, nr. 67) wordt meegenomen. Ook gaat het om inzet van het bestaande omschakelprogramma (achtergestelde leningen) door budgetuitbreiding. Veehouders die gebruik hebben gemaakt van de Lbv/Lbv-plus kunnen omschakelen naar een nieuwe economische activiteit op de bestaande locatie of een nieuwe locatie. Vanuit het gebruik van de Lbv/Lbv-plus geldt daarbij als voorwaarde dat de huidige agrarische activiteit geheel moet worden beëindigd en dat daarmee minstens 85% reductie blijvend moet worden gerealiseerd. Daarnaast is uiteraard ook de medewerking van decentrale overheden nodig voor eventuele benodigde wijzigingen in bestemmingen en/of vergunningverlening.

Verder wordt aan het volgende gewerkt:

- het uitwerken van (juridische) mogelijkheden van een maatwerkbevoegdheid inclusief budget om specifiek individueel maatwerk te kunnen faciliteren;
- het in samenwerking met de Belastingdienst onderzoeken van fiscale voorzieningen en de mogelijkheden van specifieke afspraken ten behoeve van de piekbelastersaanpak;
- het openstellen van een regeling voor gedeeltelijke vergoeding van psychosociale en sociaal-economische begeleiding is voorwaarde voor de uitvoering van de piekbelastersaanpak.

Om voldoende doelbereik te realiseren is het noodzakelijk dat bedrijven de uitstoot op de betreffende locaties sterk terugdringen. De heer Remkes adviseert om de uitstoot naar nul of nagenoeg nul terug te brengen. De Lbv en Lbv-plus verplicht deelnemers om de productiecapaciteit te beëindigen. Wel mag daarbij een nieuwe economische activiteit gestart worden (niet zijnde de huidige veehouderijactiviteiten) met tot maximaal 15% van de oorspronkelijk toegestane stikstofemissie. Het is logisch om daarbij ook voor andere mogelijkheden om emissiereductie te realiseren aan te sluiten. Dat betekent in de praktijk wel dat innovatie, extensiveren of omschakelen niet voor elke ondernemer binnen de piekbelastersaanpak een mogelijkheid is, omdat op voorhand de mogelijkheden moeilijk in te schatten zijn, benutten we de komende periode om instrumenten uit te werken en bieden we waar mogelijk maatwerk aan ondernemers.

Daarbij moeten we voorkomen dat de reductie van stikstofemissie naar de lucht als gevolg van de piekbelastersaanpak ten koste gaat van andere NPLG-doelen. Met name de omschakeling van veehouderij naar andere activiteiten zoals akkerbouw kan nadelig uitwerken voor de kwaliteit van grond- en oppervlaktewater. Daarom moet de ondernemer zelf vooraf aantonen dat bij de nieuwe activiteit de waterkwaliteit niet achteruitgaat.

Communicatie met agrarische ondernemers

Essentieel voor de piekbelastersaanpak is de wijze waarop agrarische ondernemers geïnformeerd, begeleid en ondersteund worden. Het kabinet maakt hierbij onderscheid in '3 lijnen':

- *1^e lijn: Makkelijk beschikbare informatie:* ondernemers kunnen op een manier die hen past informatie verkrijgen, bijvoorbeeld via: informatie op een website, bellen met een informatielijn, aanvragen van een regeling en beoordeling daarvan, brochures, informatievoorziening aan adviseurs van de boer (accountants, erfbetreders etc.) en open regionale informatiebijeenkomsten. Het kabinet zorgt ervoor dat de ondernemers zoveel mogelijk helderheid hebben over welke faciliteiten er wanneer beschikbaar komen voor ondernemers die tot de doelgroep behoren. Ook maken we duidelijk welke initiatieven de overheid de komende maanden zal nemen;
- *2^e lijn: (Advies-)gesprekken:* gesprekken van een vertegenwoordiger van de overheid en een agrarische ondernemer(s). In gebieden met grote impact kunnen gesprekken op gemeenschapsniveau plaatsvinden. Daarnaast ook op individueel, deels op verzoek van ondernemers, deels op initiatief van de overheid;
- *3^e lijn: Specialistische kennis:* om ook in complexe situaties maximale ondersteuning te bieden richten we een zogenaamde 3^e lijn in. Van hieruit kan specialistische kennis of aanvullende capaciteit worden ingeroepen op bijvoorbeeld het gebied van fiscaliteit, bedrijfswaardering en bestemmingsplannen.

Ons kenmerk
DGLGS / 26243049

Wat betekent dit voor mijn bedrijf?

- In april komt er een website waarop u kunt zien voor welke regelingen op het gebied van innoveren en/of omschakelen, verplaatsen of stoppen u in aanmerking komt.
- Op deze website kunt u ook vinden op welke wijze u ondersteund kunt worden.
- Deze vrijwillige regelingen staan open tot en met december 2023.
- Begin 2024 wordt indien noodzakelijk overgegaan tot verplichtende maatregelen. Dan is al gestart met gerichte gesprekken met de betreffende bedrijven.

De informatievoorziening en de (advies-)gesprekken kunnen pas plaatsvinden als voldoende duidelijkheid geboden kan worden geboden over de details van de beschikbare ondersteuning. Hoewel in april nog niet alles volledig duidelijk zal zijn, verwacht het kabinet dan wel voldoende duidelijkheid te kunnen geven over de dan beschikbare en de dan nog in ontwikkeling zijnde faciliteiten. Vanwege het belang en de impact van deze aanpak, voelt het kabinet de urgentie zo snel mogelijk informatie te delen. Het kabinet zal iedereen op de kortst mogelijke termijn meenemen in de ontwikkeling van de aanpak.

Zoals blijkt uit bovenstaande zitten er veel cruciale aspecten vast aan de goede uitvoering en uitvoerbaarheid van deze aanpak. Het is zaak om daar rekening mee te houden. Om adequaat te kunnen handelen bij uiteenlopende situaties, krijgt de uitvoeringsorganisatie een ruim mandaat om binnen de staatssteunkaders te komen tot individuele afspraken met ondernemers. Op deze manier kan, passend

bij de mogelijkheden in het gebied, zo goed mogelijk maatwerk geboden worden om ondernemers in hun specifieke situatie en toekomstideeën te faciliteren.

Ons kenmerk
DGLGS / 26243049

Het Rijk zal in de aanpak de samenwerking zoeken met zowel provincies als gemeenten en waterschappen als het gaat om de uitvoeringscapaciteit. Uitvoeringscapaciteit is op alle fronten schaars. We zullen als overheden efficiënt met elkaar moeten werken om de snelheid te maken voor alles wat nodig is vanwege de staat van de natuur en de als gevolg daarvan beperkte mogelijkheden tot toestemmingsverlening. De uitvoering van gesprekken met ondernemers zullen dan ook in afstemming met medeoverheden worden opgezet, zodat nauw aangesloten kan worden bij al lopende gesprekken en processen. Als in een provincie al een voldoende concreet (concept-)gebiedsprogramma beschikbaar is, dan zal dit als inhoudelijk kaderstellend worden benut voor de mogelijkheden op een bepaalde plek.

Aanpak en instrumentarium industrie

De aankondiging van een aanpak piekbelasters industrie is een significante kentering van het stikstofbeleid ten aanzien van de industrie. Voorheen werd op generiek beleid ten aanzien van klimaat en luchtkwaliteit ingezet om ook de algehele stikstofuitstoot, met name die op het gebied van NO_x, omlaag te brengen. In aanvulling daarop zullen de ministeries van Economische Zaken en Klimaat en Infrastructuur en Waterstaat zich nu op specifieke individuele bedrijven richten. Daarop worden hun organisaties thans met de benodigde voortvarendheid ingericht en toegerust. De aanpak zal zich richten op ongeveer 35 industriële bedrijven: de naar verwachting circa 25 bedrijven die voldoen aan de drempelwaarde, plus nog eens 10 bedrijven die weliswaar onder de drempelwaarde zitten, maar deel uitmaken van de maatwerkafspraken met grootste CO₂-uitstoters en waarbij de reductie van de stikstofuitstoot ook wordt betrokken.

Het wettelijke spoor vormt het startpunt: daar waar mogelijk wordt de vergunning aangescherpt. Dit gebeurt in overleg met het bevoegde gezag (meestal de provincie), de betreffende omgevingsdienst en het bedrijf zelf, zoals gebruikelijk in het kader van vergunningverlening. Daarbij is een integrale aanpak van belang, in het bijzonder bij verbrandingsprocessen: er is immers een verband tussen de verschillende emissies die voortkomen uit de betreffende industriële activiteit. Door alleen te focussen op een sterke verlaging van NO_x kan de uitstoot van CO₂ omhoog gaan en omgekeerd. In dergelijke gevallen kan beter ingezet worden op algehele verduurzaming door bijvoorbeeld elektrificatie – stap 2 van de aanpak: maatwerk ten behoeve van versnelde verduurzaming. Met de ondernemingen die vanwege hun CO₂-uitstoot al onder de maatwerkaanpak vallen en ook als piekbelaster kwalificeren is al gestart met deze verkenning.³

Naast verduurzaming met het oog op gecombineerde CO₂- en NO_x-reductie zijn er enkele industriebedrijven met een hoge NH₃-uitstoot. Waar die uitstoot op basis

---

³ Naast Tata Steel Nederland gaat het om Dow Chemicals, Nobian en OCI, waarmee in december 2022 en januari 2023 de zogeheten 'Expressions of Interests' zijn getekend. In die overeenkomsten is expliciet aandacht voor reductie van de stikstofuitstoot.

van aanscherping van de vergunning niet maximaal gereduceerd kan worden, zal verkend worden welke bovenwettelijke reductiemogelijkheden er zijn.

Ons kenmerk
DGLGS / 26243049

De industriële bedrijven zullen in principe op volgorde van impact benaderd worden, aan de hand van de publiek beschikbare informatie over de uitstoot van als piekbelaster aan te merken industriële bedrijven en de doorrekening van die uitstoot in termen van depositie.

Verduurzaming van industriebedrijven kent, net als bij agrarische ondernemingen, uitdagingen die deels buiten de invloed van die bedrijven liggen, zoals toegang tot infrastructuur, wet- en regelgeving en financiering. Zo kan een onderneming bij de vervanging van een bestaande installatie door een nieuwe, duurzame variant oplopen tegen een gebrek aan stikstofruimte voor de benodigde vergunning vanwege verhoogde stikstofuitstoot in de bouwfase. Voorts geldt dat de aanpak per industriële piekbelaster een tijds- en arbeidsintensief traject is vanwege de betrokkenheid van meerdere bestuursorganen en andere belanghebbenden en het feit dat desbetreffende bedrijven afhankelijk zijn van de organisatorische en financiële steun van hun (buitenlandse) moederbedrijven.

De voortgang van de aanpak in de industrie zal nauw worden gemonitord en afgezet tegen de benodigde reducties. Aan de voorkant kan nog geen concreet getal worden verbonden aan de totale reductie die valt te realiseren bij een dergelijke diverse groep van bedrijven die bestaat uit onder andere afvalverwerkers, energiebedrijven, chemiebedrijven, voedselproducenten en papierfabrieken: dit moet blijken uit de eerste fase van de aanpak. Het kabinet zal de Kamer in november informeren over de voortgang en de te verwachten opbrengst. Mocht dit onvoldoende zijn, dan wordt net als bij de agrarische ondernemingen gekeken naar verder verplichtend instrumentarium.

PAS-meldingen

Het kabinet voelt een zware verantwoordelijkheid voor het legaliseren van de PAS-meldingen. De initiatiefnemers van deze activiteiten zijn immers buiten hun schuld in deze situatie terecht gekomen. Om de meldingen te legaliseren zetten Rijk en provincies concrete stappen: het legalisatieprogramma is op 28 februari 2022 vastgesteld⁴ en de benodigde maatregelen worden uiterlijk in februari 2025 uitgevoerd. De verwachting is dat er voor het legaliseren van de PAS-meldingen gemiddeld 11 mol/ha/jr. nodig is.

In het legalisatieprogramma is een drietal maatregelen opgenomen. De Subsidieregeling sanering varkenshouderijen (Srv, levert gemiddeld 2,8 mol/ha/jr. op) is voor het grootste deel afgerond en hiermee zijn tot nu toe zes PAS-meldingen gelegaliseerd. Met de Regeling provinciale aankoop veehouderijen (Rpav) zijn 54 bedrijven aangekocht en de stikstofruimte komt naar verwachting eind 2023 beschikbaar. Over de exacte stikstofopbrengst wordt de Kamer in de kwartaalrapportage implementatie bronmaatregelen geïnformeerd. Voor de srv geldt dat er in de Regeling natuurbescherming⁵ staat dat deze stikstofruimte eerst voor woningbouw en de MIRT-projecten moet worden gebruikt en dat alleen

---

⁴ Staatscourant 2022, 5720

⁵ [Artikel 2.4a Regeling natuurbescherming](#)

ruimte die daarna overblijft (restruimte) beschikbaar is voor de legalisatie van PAS-meldingen (Kamerstuk 35600, nr. 59). Daarnaast wordt onderzocht hoe nieuwe bronmaatregelen kunnen resulteren in meer stikstofruimte in het SSRS en stikstofbanken en zal (opnieuw) gesproken worden over de prioritering van deze ruimte, voor onder andere economische ontwikkeling zoals woningbouw en infrastructuur. Om vertraging van de bouw te beperken, werkt het kabinet overigens aan standaardisatie door middel van kengetallen of vuistregels. Zo worden administratieve lasten voor initiatiefnemers verminderd. Het doel is om zo snel inzicht te verschaffen of sprake is van een vergunningplicht en of een passende beoordeling nodig is. Dit vermindert de rekenlast voor initiatiefnemers. In het verlengde daarvan beziet het kabinet de mogelijkheden om voor deze projecten een ondergrens toe te kennen (generieke voortoets), waaronder een project niet vergunningplichtig is.

De laatste maatregel in het legalisatieprogramma PAS-meldingen is de eerder genoemde Lbv. Deze levert naar verwachting in 2025 ruimte op. De stikstofopbrengst is ten hoogste gemiddeld 10 mol/ha/jr. landelijk dekkend, en is afhankelijk van de deelname en gebaseerd op het nu beschikbare budget. Deze ruimte gaat met prioriteit naar de PAS-meldingen. De piekbelastersaanpak vormt een belangrijke aanvulling op het legalisatieprogramma, want . ook waar vanuit de piekbelastersaanpak voor toestemmingverlening bruikbare stikstofruimte ontstaat, gaat deze met prioriteit naar de PAS-meldingen.

Bovenop het legalisatieprogramma heeft het kabinet ook 250 miljoen euro aan provincies beschikbaar gesteld om de uitvoering van het legalisatieprogramma te versnellen. Daarnaast blijven we samen met provincies ook andere opties om te versnellen onderzoeken. Speciale aandacht daarbij gaat uit naar PAS-meldingen waar handhaving dreigt. De verificatie van de PAS-meldingen wordt uitgevoerd door bevoegde gezagen. Dit is een belangrijke stap om te bepalen hoeveel ruimte er precies nodig is. Hieronder schets ik de voortgang van het legalisatieprogramma.

Voortgang legalisatieprogramma in cijfers

Van de totale 2488 meldingen, is van 360 meldingen vastgesteld of zij via het legalisatieprogramma een oplossing krijgen en daarvan hebben 49 meldingen reeds een oplossing. Niet alle 360 meldingen zijn hier al door het bevoegd gezag over geïnformeerd.

Van de 360 meldingen voldoen:

- 191 meldingen aan de criteria van het legalisatieprogramma;
- 169 meldingen niet aan de criteria van het legalisatieprogramma. Omdat het vaststellen hiervan makkelijk gaat, is dit aantal relatief hoog.

Van de 49 meldingen hebben:

- 6 meldingen een in rechte vaststaande vergunning gekregen;
- 11 meldingen geen legalisatie nodig, bijvoorbeeld omdat er sprake is van dubbele aanvragen;

- 32 meldingen een bestuurlijk rechtsoordeel gekregen omdat er geen stikstofruimte nodig is voor legalisatie; zij passen binnen bestaande toestemmingverlening.

Ons kenmerk
DGLGS / 26243049

Met het voorgaande voldoe ik aan de toezegging aan het Kamerlid Van Campen (VVD) om de Kamer te informeren op grond waarvan provincies PAS-melders hebben gelegaliseerd en de aankondiging in het legalisatieprogramma dat de Kamer op de hoogte wordt gehouden van de voortgang in het legalisatieprogramma.

Commissie schadevergoeding PAS-melders

Het kabinet zet zich maximaal in om de schade te vergoeden die PAS-melders ondervinden en heeft daarvoor een schadeloket ingericht⁶. Op 23 december jl.⁷ heb ik de Kamer geïnformeerd dat het kabinet voor de schadevergoedingen aan PAS-melders een onafhankelijke commissie instelt die de individuele schadeverzoeken zal beoordelen en over de toekenning van de schade aan mij zal adviseren. Het betreft hier advisering over de aansprakelijkheid van de Staat voor schade die is ontstaan door de onverbindendverklaring van de vrijstelling voor kleine deposities onder het PAS. Schade die het gevolg is van andere besluiten, zoals bijvoorbeeld een eventuele last onder dwangsom in een handhavingsprocedure, valt daar in ieder geval niet onder. Het instellingsbesluit voor de Commissie schadevergoeding PAS-melders heb ik inmiddels vastgesteld en zal binnenkort in de Staatscourant worden gepubliceerd. Met deze commissie zorgt het kabinet ervoor dat de beoordeling van schadeclaims zo transparant en onafhankelijk mogelijk plaatsvindt. Dat zal gebeuren overeenkomstig het geldende recht, in het bijzonder het civiele aansprakelijkheids- en schadevergoedingsrecht. Ik zal zo snel mogelijk de voorzitter en de leden van de commissie aanstellen en zorgen dat het secretariaat dat de commissie zal ondersteunen wordt bemand, zodat de commissie met haar werk kan beginnen.

Tot slot

Over de uitwerking van bovenstaande opgaves voer ik intensief overleg met de medeoverheden en maatschappelijke partners. Zo zal ik gemeenten nauw betrekken in de uitvoering van de piekbelastersaanpak, vanwege de rol die zij hebben bij het wijzigen van bestemmingen.

De opgaves en keuzes waar we als maatschappij voor staan, zijn groot en complex en de belangen soms tegengesteld. Ik waardeer de inzet en inbreng van de partijen in de overleggen en zet de gesprekken bij de verdere uitwerking voort. Het kabinet kan dit niet alleen: alleen met elkaar kunnen we tot oplossingen komen om in de toekomst in een mooi, gezond en leefbaar land te wonen, te werken en voedsel te produceren.

⁶ <https://www.aanpakstikstof.nl/vergunningverlening/pas-meldingen/schadevergoeding-pasmeldingen>

⁷ Kamerstuk 35 334, nr. 218

Christianne van der Wal-Zeggelink
Minister voor Natuur en Stikstof

**Directoraat Generaal
Landelijk Gebied en Stikstof**

Ons kenmerk
DGLGS / 26243049

Ministerie van Landbouw,
Natuur en Voedselkwaliteit

> Retouradres Postbus 20401 2500 EK Den Haag

De Voorzitter van de Tweede Kamer
der Staten-Generaal
Prinses Irenestraat 6
2595 BD DEN HAAG

**Directoraat Generaal
Landelijk Gebied en Stikstof**

Bezoekadres
Bezuidenhoutseweg 73
2594 AC Den Haag

Postadres
Postbus 20401
2500 EK Den Haag

Overheidsidentificatienr
5.1.2.e

T 070 5.1.2.e (algemeen)
F 070 5.1.2.e (algemeen)
www.rijksoverheid.nl/Inv

Ons kenmerk
DGLGS / 26174881

Bijlage(n)
2

Datum 10 februari 2023

Betreft Voortgang integrale aanpak landelijk gebied, waaronder het NPLG

Geachte Voorzitter,

In de brief van 25 november jl. over de *Voortgang integrale aanpak landelijk gebied en de opvolging van de uitspraak van de Raad van State over Porthos* heeft het kabinet geschreven hoe het aan de slag gaat met de aanpak voorgesteld door de heer Remkes¹ (hierna: 'de novemberbrief'). Ook is de Kamer geïnformeerd over de *Voortgang Nationaal Programma Landelijk Gebied (NPLG)*². In voorliggende brief informeer ik de Kamer over de voortgang van enkele onderwerpen uit deze brieven. De brief is ingedeeld in de volgende hoofdstukken:

- I. Indicatieve regionale doelen voor natuur en klimaat (NPLG);
- II. Vooruitblik vervolgstappen NPLG;
- III. Samenhang gebiedsprogramma's NPLG en Landbouwakkoord;
- IV. Transitiefonds Landelijk Gebied en Natuur;
- V. Voortgang bronmaatregelen structurele aanpak;
- VI. Indicatieve stikstofdoelen industrie/energie en mobiliteit;
- VII. Wetsvoorstel tot wijziging omgevingswaarde stikstofdepositie 2030 en vergunningplicht voor stikstofgerelateerde wijzigingen en verkenning van alternatieven voor de Kritische Depositiewaarde (KDW);
- VIII. Overige onderwerpen.

Tegelijk met deze brief informeer ik de Kamer met een separate brief over de uitwerking van de piekbelastersaanpak, de stand van zaken rondom de legalisering van de PAS-melders en het instellingsbesluit voor de Commissie schadevergoedingen PAS-meldingen.

I. Indicatieve regionale doelen voor natuur en klimaat (NPLG)

Met het NPLG worden de grote duurzaamheidsopgaven op het gebied van natuur, water en klimaat integraal en gelijktijdig aangepakt. Zo kan een integrale aanpak tot stand komen waarbij maatregelen elkaar aanvullen. Door gelijktijdig te werken aan biodiversiteitsherstel, reductie van broeikasgasuitstoot en waterkwaliteit maken we het Nederlandse landelijke gebied immers zo snel mogelijk klaar voor een economisch en ecologisch gezonde toekomst. In dit hoofdstuk ga ik in op indicatieve provinciale verdeling van de natuur- en klimaatdoelen binnen het NPLG

¹ Kamerstuk 34 682, nr. 108.

² Kamerstuk 34 682, nr. 105

en hoe deze mee worden genomen in de provinciale gebiedsprogramma's die op 1 juli 2023 worden opgeleverd.

Ons kenmerk
DGLGS / 26174881

Natuurdoelen

Voor natuur gaat het om de verplichtingen van de Europese Vogel- en Habitat Richtlijn (VHR). De hoofddoelstelling van de VHR is het op termijn realiseren van een gunstige staat van instandhouding voor alle beschermde habitattypen en soorten. Vanwege de urgentie om te komen tot natuurherstel, en om hier in de gebiedsprocessen invulling aan te kunnen geven, is nu in het NPLG als doel voor 2030 gesteld om 30 procent te overbruggen van het verschil tussen de huidige staat van instandhouding en de gunstige staat van instandhouding. Deze 30 procent staat niet gelijk aan 30 procent extra natuurareaal, maar aan de overbrugging van 30 procent van het gat naar het realiseren van een gunstige staat van instandhouding voor alle beschermde habitattypen en soorten. Zoals ook in de novemberbrief is opgenomen werkt het Rijk met provincies uit wat deze opgave behelst. Hiervoor willen de provincies en het Rijk ook zoveel mogelijk de natuurdoelanalyses (NDA's) benutten die voorzien zijn op 1 april 2023.

De doelstelling van 30 procent natuurherstel geldt in beginsel voor elke provincie. Welk type natuur de grootste herstelopgave heeft en wat voor inzet nodig is om 30% natuurherstel te realiseren zal echter wel per provincie en gebied verschillen. In kustgebieden ligt het accent bijvoorbeeld op het terugbrengen van dynamiek in de duinen; in gebieden met hoogveen gaat het om herstel van de waterhuishouding en verminderen van stikstof; en in veenweidegebieden is herstel van weidevogelpopulaties een opgave, die gecombineerd kan worden met een hoger waterpeil ten behoeve van klimaatdoelen. Naast kwaliteitsmaatregelen, wordt reeds voorzien in extra natuurareaal door bestaande afspraken over de realisatie van het resterende Natuurnetwerk Nederland (NNN), de aanleg van nieuw bos, en groenblauwe dooradering, die al bekend waren voor het NPLG. Deze afspraken geven naar verwachting al grotendeels invulling aan het benodigde extra natuurareaal om de doelstelling van 30 procent natuurherstel in 2030 te behalen. Naast extra natuurareaal zal ook een deel van de opgave gerealiseerd worden met agrarische natuur. Het is maatwerk; uit de gebiedsprogramma's zal uiteindelijk blijken of, en hoeveel, extra inzet nodig is. De doelstelling voor 2030 is een belangrijke kans om nu optimaal mee te koppelen met de transitie van het landelijk gebied en met al voorgenomen en in het NPLG beoogd beleid. Het kabinet zet hierbij maximaal in op slimme functiecombinaties. Samen met de minister voor Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening (MVRO) wordt integraal naar ruimtegebruik gekeken.

De exacte invulling van de doelstelling van 30 procent zal per provincie verschillen, omdat de natuuropgave per gebied en natuurtype verschilt. Het gaat om uitbreiding van natuurareaal (functiescheiding) en agrarische natuur (functiecombinatie). Rijk en provincies zullen daarom in samenwerking met landbouw en natuurorganisaties verder uitwerken hoe deze doelstelling in de gebiedsprogramma's kan worden ingevuld. Als het gaat om agrarische natuur wordt in beeld gebracht wat de mogelijkheden zijn om deze mee te koppelen met andere opgaven. Daarbij is het belangrijk te realiseren dat agrarische natuur effect heeft op de huidige bedrijfsvoering van agrarisch ondernemers en productiviteit van landbouwgrond. Hiervoor is het essentieel dat instrumentarium,

zoals beheersvergoedingen of landschapsgrond, zo goed mogelijk ondersteunend worden ingericht.

Ons kenmerk
DGLGS / 26174881

Om de provincies te helpen de natuuropgave mee te kunnen nemen in de gebiedsprogramma's die de provincies op 1 juli 2023 zullen opleveren, is het streven om in april 2023 gezamenlijk tot een indicatieve, provinciale verdeling te komen. Dit moment sluit ook goed aan bij het beschikbaar komen van de natuurdoelanalyses. De uitkomsten hiervan bieden de provincies nieuwe handvatten en inzichten voor de verdere uitwerking.

Klimaatdoelen

In Nederland zijn de klimaatdoelen indicatief vastgesteld in het coalitieakkoord en het ontwerp-beleidsprogramma Klimaat. Daarmee is afgesproken om ten opzichte van 1990 55 procent broeikasgasemissiereductie te realiseren in 2030, met een beleidsinzet van 60 procent reductie. Alle sectoren dragen hier aan bij. Voor de landbouw geldt een indicatieve restemissieopgave van 18,9 Mton CO₂ eq. (equivalenten) in 2030. Daarbij geldt een reductieopgave van 5 Mton CO₂ eq. (waarvan 3,8 Mton methaanreductie conform afspraken Global Methane Pledge) voor de veehouderij (inclusief mestaanwending) gekoppeld aan de gecombineerde aanpak.

De klimaatopgave tot 2030 is slechts een tussenstap tot 2050. Op welke locaties precies emissiereductie gerealiseerd wordt, is voor het behalen van de klimaatopgave niet belangrijk, maar het maakt wel uit voor het meekoppelen met andere NPLG-doelen. Het realiseren van deze reductie is nadrukkelijk een gezamenlijke opgave van Rijk en provincies met een mix van generieke en gebiedsgerichte maatregelen die een plek krijgen in de gebiedsprogramma's. Het Rijk neemt verantwoordelijkheid voor het inzetten van generieke maatregelen passend in het gebiedsproces. De generieke maatregelen worden nader uitgewerkt, zoals verplichte voer- en managementmaatregelen om te komen tot CO₂-reductie en kringlooplandbouw. Dit gebeurt onder andere in het kader van het Landbouwakkoord en meegenomen in de voorjaarsbesluitvorming Klimaat (bijvoorbeeld grondgebondenheid). Door het inzetten van deze generieke maatregelen zal de provinciale opgave lager uitpakken.

Het kabinet geeft hierbij de indicatieve geografische verdeling van deze klimaatopgave mee, die een combinatie weerspiegelt van een aanpak die bestaat uit zowel generiek als provinciaal beleid. Zo kunnen provincies maximaal inzetten op integrale gebiedsprogramma's. Hiermee kan het Rijk ook beoordelen of met alle gebiedsprogramma's, met daarin een mix van generieke en gebiedsgerichte maatregelen, samen de doelstellingen worden behaald. Deze verdeling is een indicatie die gebruikt kan worden bij de uitwerking van zowel gebiedsgericht als generiek beleid. De komende maanden werkt het Rijk verder uit op welke wijze landelijk (generiek) beleid mede kan bijdragen aan het behalen van de klimaatdoelen.

Om te komen tot een verdeling van deze klimaatopgave, heeft het Rijk gebruik gemaakt van de verdeelsleutel op basis van huidige CO₂-uitstoot eq. per subsector per provincie. Hierbij is, door de WUR, per provincie gekeken naar de

uitstoot vanuit de melkveehouderij, varkenshouderij en overige veehouderij, en via bodememissies akkerbouw en bodememissies veehouderij.

Ons kenmerk
DGLGS / 26174881

	Klimaatdoel per provincie³
	Reductieopgave Mton CO₂eq tov KEV2021
Drenthe	0,3
Flevoland	0,1
Friesland	0,8
Gelderland	0,7
Groningen	0,3
Limburg	0,3
Noord- Brabant	0,8
Noord- Holland	0,3
Overijssel	0,7
Utrecht	0,3
Zeeland	0,1
Zuid-Holland	0,3
Nederland	5,0

Tabel 1. Indicatieve geografische verdeling van de nationale klimaatopgave in het NPLG per provincie.

Dit voorstel voor een verdeling kan gezien worden als vertrekpunt voor het verwerken van de klimaatopgave in de gebiedsprogramma's. Het is nu aan de provincies om met deze indicatieve geografische verdeling van de klimaatopgave in hun gebiedsprogramma's te komen tot maatregelen die tot integraal doelbereik leiden. Provincies werken daartoe de gebiedsgerichte maatregelen uit, en zullen realisatie van klimaatdoelen optimaal meenemen met de andere NPLG-doelen. Het is aan het Rijk om in samenspraak met provincies waar nodig generiek beleid in te zetten.

II. Vooruitblik vervolgstappen NPLG

De indicatieve doelen voor natuur en klimaat vormen, samen met de structurerende keuzes uit de brief Water en Bodem Sturend⁴, kaders voor de provinciale gebiedsprogramma's in het kader van het NPLG. Deze indicatieve doelen worden na 1 juli 2023 vastgesteld. Dit gebeurt tegelijk met de andere doelstellingen, zoals de indicatieve doelen voor de sectoren industrie en mobiliteit, waar ik later in deze brief op in ga. De structurerende keuzes, die aangeven hoe

³ Dit klimaatdoel per provincie is een gezamenlijke opgave die een combinatie weerspiegelt van zowel generiek als provinciaal beleid.

⁴ Kamerstuk 27 625, nr. 592.

de doelen in de verschillende typen gebieden bereikt kunnen worden, worden de komende maanden verder aangevuld, vanuit het NPLG zelf en vanuit het landbouwakkoord (voorzien in voorjaar 2023). Deze kunnen ook worden betrokken in de provinciale gebiedsprogramma's.

De eerste toetsbare versies van deze provinciale gebiedsprogramma's moeten 1 juli 2023 gereed zijn. Deze dienen als basis voor het eerste meerjarenprogramma landelijk gebied, dat op Prinsjesdag verschijnt. Gebiedsprogramma's zullen naast concrete ook globaal omschreven maatregelen omvatten. Die moeten in gebiedsprocessen en gesprekken met betrokkenen als concrete maatregel nader worden uitgewerkt voor volgende jaargangen van het meerjarenprogramma.

Richting de totstandkoming van de gebiedsprogramma's zijn nog enkele analyses en toetsingen voorzien:

- Ex ante evaluatie aannemelijk doelbereik NPLG en gebiedsprogramma's door kennisinstellingen (op basis gebiedsprogramma's die 1 juli 2023 worden opgeleverd);
- Ecologische toetsing van gebiedsprogramma's door de Ecologische Autoriteit (op basis gebiedsprogramma's die 1 juli 2023 worden opgeleverd);
- Integrale beoordeling van de gebiedsprogramma's door het Rijk (najaar 2023).

Voor het ontwerpprogramma NPLG zelf, dat (medio 2023) is voorzien, wordt een PlanMER-procedure doorlopen met als eerste de Notitie Reikwijdte en Detailniveau (voorjaar) en vervolgens de planMER zelf. Het opstellen van zowel het planMER als het ontwerpprogrammabeide zal gebeuren met inbreng vanuit participatiesessies met de medeoverheden en de maatschappelijke partners. Na de formele inspraakperiode en na parlementaire behandeling zal het NPLG worden vastgesteld. Ook de bevindingen uit het iteratieve proces met de gebiedsprogramma's worden meegenomen.

Ijkmoment

Zoals in de startnotitie van het NPLG is aangekondigd, heeft op 1 februari jl. een ambtelijke werksessie in het kader van het ijkmoment plaatsgevonden. De voortgang van de gebiedsprogramma's landelijk gebied en het NPLG, inclusief de uitvoeringscondities, zijn besproken. Hierover ga ik ook bestuurlijk in gesprek. De transitie van het landelijk gebied is immers een gezamenlijke opgave, waarbij voortdurend parallel wordt gewerkt en afstemming nodig is.

Duidelijk is dat alle provincies voortgang boeken met het opstellen van de gebiedsprogramma's. Zo zijn eerste bouwstenen voor gebiedsprogramma's recent gedeeld, bijvoorbeeld van Zeeland en Overijssel. Alle provincies zullen uiterlijk 1 juli a.s. een gebiedsprogramma indienen. Daarin zullen de brede doelen van het NPLG zijn opgenomen. Een andere positieve ontwikkeling is dat alle natuurdoelanalyses (NDA's) tijdig gereed komen. De handreiking die in samenwerking met provincies is opgesteld is daarvoor van groot belang geweest. Aan Rijkszijde loopt het NPLG op koers om medio 2023 een ontwerp NPLG op te stellen. Het Rijk heeft, mede op verzoek van provincies, een aantal

uitvoeringscondities uitgewerkt, zoals het geven van helderheid over de juridische status van de gebiedsprogramma's en het inwerking stellen van een grondbank. Een aantal andere uitvoeringscondities die voor de uitwerking van de gebiedsprogramma's van belang zijn heeft echter meer tijd nodig, onder meer omdat de uitkomsten van het Landbouwakkoord meegenomen en meegewogen moeten worden. Hierbij kan worden gedacht aan de uitwerking van generieke maatregelen – zoals normering en beprijzen –, de kaders voor landschapsgronden en het betrekken van de keten.

Ons kenmerk
DGLGS / 26174881

De gebiedsprogramma's die medio 2023 worden voorzien zullen voornamelijk de beleidshoofddijnen bevatten, maar op onderdelen al concrete uitwerkingen. Nadere invulling zal plaatsvinden in de gebiedsprocessen, waarmee ook recht wordt gedaan aan de brede wens voor goede betrokkenheid van lokale partijen. Het is noodzakelijk dat er in de zomer gebiedsprogramma's liggen die voldoen aan de minimale vereisten uit de handreiking NPLG, met daarin voor de prioritaire gebieden voldoende concrete maatregelen om uit te voeren en effect sorteren. Daarom zal ik de periode tot juli 2023 gebruiken om met de provincies te bespreken welke stappen noodzakelijk zijn om de gebiedsprogramma's te concretiseren en de uitvoeringscondities aan zowel provinciale als Rijkszijde verder op orde te brengen. Hiertoe voer ik in april van dit jaar gesprekken met elke individuele provincie.

Een onderwerp van die gesprekken is verbetering van de handreiking om te komen tot het opstellen van gebiedsprogramma's. Daarvoor dienen onder andere de pilots die worden uitgevoerd in een aantal provincies. Deze gesprekken moeten leiden tot de realisatie van de doelen zoals vastgelegd in het NPLG. Samen met de Ecologische autoriteit en kennisinstellingen zal nadien worden beoordeeld of de maatregelen doel treffen en welke aanvullingen eventueel nodig zijn. Voorbeelden hiervan kunnen zijn dat het Rijk meer zal inzetten op verplichtende landelijke of lokaal gerichte maatregelen, of instructieregels zal opstellen over de uitoefening van taken en bevoegdheden. Ik ga er echter van uit dat dit niet nodig zal zijn, omdat ik zie hoe gemotiveerd de provincies aan de slag zijn met deze complexe opgave. Ik ben voortdurend met provincies en het IPO in gesprek om tijdig af te stemmen en zo nodig gezamenlijk bij te sturen. Bovendien geldt hierbij altijd dat de provincie het bevoegd gezag is en het Rijk de geschetste handelingsopties enkel proportioneel en passend in zal zetten. Daarbij past individuele afstemming en samenwerking daar elke provincie uniek is.

Stand van zaken natuurdoelanalyses (NDA's)

Momenteel wordt met het opstellen van natuurdoelanalyses (NDA's) invulling gegeven aan de wettelijke verplichting om voor ieder stikstofgevoelig Natura 2000-gebied inzichtelijk te maken in welke mate de instandhoudingsdoelstellingen worden gerealiseerd en wat de verwachte gevolgen van al geplande en reeds in uitvoering genomen maatregelen zijn. De NDA's zijn analyses van de best beschikbare ecologische informatie. De eerder opgestelde gebiedsanalyses vormen hierbij het startpunt, waaraan nieuw beschikbare relevante informatie uit monitoring en veldonderzoek wordt toegevoegd. De NDA's leveren daarmee belangrijke informatie voor de gebiedsprogramma's.

Op dit moment worden de eerste NDA's getoetst in het kader van een pilot. Dit biedt de voortouwnemers en Ecologische Autoriteit de mogelijkheid om te leren, zowel in het opstellen als toetsen van NDA's. Ook zal de Ecologische Autoriteit op basis van de pilot aan de voortouwnemers tips en aanbevelingen meegeven voor het opstellen van de overige NDA's. Deze komen in de periode tot uiterlijk 1 april 2023 gereed. De inzichten uit de natuurdoelanalyses worden zo meegenomen in het opstellen van de eerste versie van ontwerp-gebiedsprogramma's dat 1 juli 2023 door de provincies opgeleverd wordt. Niet iedere NDA zal echter voor die datum voorzien kunnen worden van een toetsingsadvies door de Ecologische Autoriteit. De NDA's waarover de Ecologische Autoriteit voor 1 juli 2023 nog geen toetsingsadvies heeft uitgebracht, zullen daarna in combinatie met of parallel aan de gebiedsprogramma's getoetst worden door de Ecologische Autoriteit. Samen met de Ecologische Autoriteit wordt nagegaan of het haalbaar is om alle NDA's (ruim 130) en de twaalf gebiedsprogramma's uiterlijk in het najaar van 2023 van een toetsingsadvies te voorzien. Dit is een forse uitdaging, gezien de grote hoeveelheid werk, de beperkt capaciteit aan deskundigen en het feit dat de Ecologische Autoriteit, NDA's en gebiedsprogramma's nieuw zijn. Samen met de Ecologische Autoriteit wordt momenteel bekeken wat er nodig en mogelijk is om deze planning te halen. Het uitgangspunt hierbij blijft dat de snelheid niet ten koste mag gaan van de kwaliteit. Mocht de beoogde planning toch onder druk komen te staan, dan kan gedacht worden aan zaken als het prioriteren van gebieden waar de ecologische urgentie het hoogst is en fasering in de besluitvorming over de ecologisch meest urgente maatregelen.

III. Samenhang gebiedsprogramma's NPLG en Landbouwakkoord

Het kabinet werkt samen met provincies aan een gebiedsgerichte aanpak om de opgaven voor natuur, water en klimaat en de hiervoor benodigde transitie van de landbouw vorm te geven. In dit hoofdstuk informeer ik de Kamer welke volgende stap door het Rijk wordt gezet in het faciliteren van de gebiedsprocessen in de provincies.

Om te komen tot een breed gedragen en toekomstbestendige aanpak in de landbouwsector voor het bereiken van de gestelde doelen, en met perspectief voor die sector, is een intensief traject gestart om te komen tot een Landbouwakkoord. Mijn inzet is om dit voorjaar overeenstemming te hebben over de inhoud hiervan. Bij de vormgeving van een Landbouwakkoord zijn het kabinet, medeoverheden – in het bijzonder provincies (IPO) – en de natuur- en landbouwpartijen intensief betrokken.

De afspraken die in het Landbouwakkoord worden gemaakt hangen nauw samen met de gebiedsprogramma's. Hierbij geldt dat voor voorstellen die bijdragen aan de doelen van het Transitiefonds, ook voldoende middelen beschikbaar zijn. De uitkomsten van het Landbouwakkoord geven tijdig, uiterlijk april, helderheid over het pakket maatregelen, doelbereik en de kosten die daarmee gepaard gaan. Gedurende het Landbouwakkoord-proces wordt dit voorzien van een appreciatie van het Planbureau voor de Leefomgeving (PBL) voor wat betreft bijdrage aan transitie en doelen. De provincies nemen de voorstellen, wanneer die positief worden beoordeeld, mee in de gebiedsprogramma's. Op korte termijn zal het proces voor de (indicatieve) verdeling van de middelen uit het Transitiefonds voor de afspraken uit het landbouwakkoord en de gebiedsprogramma's verder worden

uitgewerkt, waarbij de bijdrage die maatregelen leveren aan de doelen van het fonds van groot belang is.

Ons kenmerk
DGLGS / 26174881

Het Landbouwakkoord levert zo een cruciale bijdrage op de structurerende keuzes uit het NPLG. Het Landbouwakkoord heeft hiermee een belangrijke invloed op de wijze waarop de vaststaande doelen binnen planning gerealiseerd worden. Provincies zullen deze keuzes in de concepten van hun gebiedsprogramma's verwerken. In de geschetste verdere beoordeling en toetsing, inclusief de definitieve vormgeving van de gebiedsprogramma's, stelt het Rijk als voorwaarde dat de gebiedsprogramma's in overeenstemming moeten zijn met de afspraken uit het Landbouwakkoord wanneer deze betrekking hebben op de gebiedsprogramma's.

Voorwaarde daarvoor is vanzelfsprekend wel, dat de provincies tijdig, in overeenstemming met de democratische processen die zij zelf moeten lopen, beschikken over de inhoud van het Landbouwakkoord, zodat zij het kunnen verwerken in hun gebiedsprogramma en het Rijk erop kan toetsen. Daarnaast moeten afspraken uit het Landbouwakkoord in overeenstemming zijn met de doelen zoals geformuleerd in NPLG, de Klimaatwet, brief Water en Bodem sturend. Mocht het Landbouwakkoord niet tijdig tot overeenstemming leiden, dan zal het kabinet de benodigde keuzes maken zodat het NPLG geen vertraging oploopt (conform motie-De Groot (D66)).

Verder geldt dat het Transitiefonds Landelijk Gebied en Natuur is ingesteld om het behalen van de doelen rond natuur, water, klimaat te realiseren. Het Transitiefonds ondersteunt ook de omslag van de agrarische sector. Concreet betekent dit dat de sector bij de uitvoering van mogelijke afspraken in het Landbouwakkoord moet kunnen rekenen op financiering vanuit het Transitiefonds.

Goedkeuring van de uiteindelijke gebiedsprogramma's en successievelijke financiering vanuit het Transitiefonds is afhankelijk van het te behalen doelbereik en de kaders die zijn meegegeven, zoals de uitkomsten van het Landbouwakkoord. De provincies hebben bij het opstellen van concepten voor gebiedsprogramma's vanzelfsprekend ruimte in de maatvoering, ook wanneer maatregelen op norm- of instrumentniveau zijn vastgelegd in het Landbouwakkoord.

Voorzien is ook dat er maatregelen zijn die enkel indirect, en niet direct bijdragen aan het doelbereik. Een goed voorbeeld hiervan zijn zaken rond meten en monitoren van doelbereik. Eventuele afspraken hierover, naar inhoud en omvang, hoeven niet te wachten op afronding van de gebiedsprocessen. Deze kunnen vooruitlopend op de gebiedsprogramma's al worden voorbereid en zijn voorzien in het zogeheten randvoorwaardelijk budget binnen het Transitiefonds.

IV. Transitiefonds Landelijk Gebied en Natuur

Voor het opstellen van haalbare en uitvoerbare gebiedsprogramma's en om maatregelen te prioriteren om maximaal bij te dragen aan doelbereik is het van belang een indicatief beeld te hebben op welk deel van het Transitiefonds aanspraak kan worden gemaakt. Een provincie met een grote opgave, zal immers meer budget nodig hebben dan een provincie met een kleinere opgave. De

hoeveelheid middelen is beperkt, hoewel ook geldt dat niet de volledige NPLG-opgave door de middelen uit het Transitiefonds gedekt hoeft te worden. Er zijn ook andere middelen, onder meer het Europese Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (GLB), programma natuur en andere reeds bestaande Rijks- en provinciemiddelen.

In ambtelijke werkgroepen is door het Rijk, het IPO en de provincies een verdeelmechanisme ontwikkeld. Op basis van deze rekensystematiek kunnen indicatieve budgetten vastgesteld worden. De indicatieve budgetten worden gebaseerd op de grootte van de NPLG-opgaven in een provincie. Hieruit kunnen maatregelen gefinancierd worden die bijdragen aan deze opgave. Dat kunnen zowel maatregelen zijn die door provincies getroffen worden, als maatregelen door waterschappen, gemeenten of het Rijk (zoals de piekbelastersaanpak en afspraken uit het Landbouwakkoord). Wat de verhouding wordt tussen maatregelen die door het Rijk getroffen worden en maatregelen die door medeoverheden getroffen worden, zal duidelijk worden in de gebiedsprocessen.

Om aanspraak op middelen uit het Transitiefonds te maken, moeten gebiedsprogramma's en maatregelen(pakketten) ingediend worden. Deze worden vervolgens middels een integrale beoordeling op doelbereik getoetst, waarna middelen aangevraagd en toegekend kunnen worden.

Tijdens de samenwerking tussen het Rijk en de provincies is gekozen voor een mechanisme dat simpel, eerlijk, uitlegbaar, transparant en herleidbaar is. De indicatieve budgetten worden gebaseerd op de grootte van de richtinggevende NPLG-doelen, per provincie.

V. Voortgang bronmaatregelen structurele aanpak

De bronmaatregelen uit het maatregelenpakket van de structurele aanpak stikstof⁵ leveren de eerste stikstofreductie op. Ik informeer de Kamer hierover door haar zoals gebruikelijk halfjaarlijks de laatste stand van zaken toe te sturen (bijlage 1). De reductie-opbrengst van dit pakket wordt echter lager ingeschat dan de oorspronkelijke prognoses. Daarnaast kent een aantal maatregelen vertraging in de implementatie. Een nieuwe doorrekening van het bronmaatregelenpakket door het kennisconsortium staat voor eind 2023 gepland, volgens de monitoringssystematiek in het Programma stikstofreductie en natuurverbetering (Psn). Anticiperend hierop is echter gekeken naar mogelijkheden tot bijsturing, vooruitlopend op deze tweejaarlijkse monitoringsrapportage. Deze bijsturing heeft het kabinet onder meer gedaan met de aankondiging van de piekbelastersaanpak en, zoals ik de Kamer in de novemberbrief heb gemeld, door 100 miljoen euro extra beschikbaar te stellen boven op de 500 miljoen euro uit de reservemiddelen van de structurele aanpak stikstof. Uit deze middelen is in de novemberbrief 400 miljoen euro extra beschikbaar gesteld voor het programma Schoon en Emissieloos bouwen (SEB) en 200 miljoen euro gereserveerd voor een aantal specifieke nader te bepalen stikstofmaatregelen op het gebied van industrie, bouw en mobiliteit, waaronder de industriële piekbelasters. De piekbelastersaanpak beslaat immers zowel agrarische als industriële bedrijven. Verder zet het kabinet

---

⁵ Kamerstuk 35334, nr. 82.

de uitvoering van de maatregelen uit de structurele aanpak stikstof met kracht voort.

Ons kenmerk
DGLGS / 26174881

VI. Indicatieve stikstofdoelen industrie/energie en mobiliteit

Het kabinet vindt dat alle sectoren een evenredige en evenwichtige bijdrage moeten leveren aan de oplossing van het stikstofvraagstuk. Het is belangrijk dat hier op vergelijkbare wijze op wordt gestuurd aan de hand van duidelijke doelstellingen. Door het kabinet is aangekondigd⁶ dat sectordoelen worden opgesteld voor onder andere industrie en mobiliteit. Met deze brief geef ik ook invulling aan de motie-Van Campen (VVD)⁷ en motie-Thijssen (PvdA).⁸

Rol sectoren in verduurzamingsopgave Nederland

Het kabinet kiest ervoor om in alle sectoren te sturen op een integrale aanpak, die per sector verschillende zwaartepunten heeft. Zo zijn de sectoren mobiliteit en industrie gebonden aan forse doelen, opgaven en maatregelen met betrekking tot klimaat- en luchtkwaliteitsbeleid, opdat emissies van broeikasgassen (zoals CO₂) en luchtverontreinigende stoffen (zoals fijnstof en NO_x) sterk afnemen. De reductieopgave ten aanzien van klimaat (broeikasgassen) is voor de industrie respectievelijk de landbouw bijvoorbeeld circa 60 en 40 procent voor 1990-2030. Belangrijk daarbij te vermelden is dat maatregelen die CO₂ reduceren in veel gevallen ook tot NO_x-reductie leiden. Voor de landbouwsector is de stikstof (VHR)- en waterkwaliteitsopgave (KRW) een van de sterkste drijfveren om maatregelen te nemen, omdat ammoniak vanuit de landbouw de grootste binnenlandse bron van depositie is. Deze context is voor het kabinet van belang als vertrekpunt voor het stellen van de indicatieve doelen. In onderstaande tabel is ter referentie het aandeel van de verschillende sectoren in de emissies NO_x en NH₃ aangegeven, evenals het sectorale aandeel in de landelijke depositie op stikstofgevoelige Natura 2000-gebieden.⁹

Tabel 1 Sector	Aandeel in gemiddelde stikstofdepositie 2020	Aandeel in NO _x -emissie 2019	Aandeel in NH ₃ -emissie 2019
Industrie en energie	2%	14%	2%
Mobiliteit	11%	71%	3%
Landbouw	46%	11%	86%
Bouw/huishoudens/diensten	6%	4%	9%
Buitenland	35%	-	-
Totaal	100%	100%	100%

Beleid en maatregelen industrie en mobiliteit

⁶ Kamerstuk 33 576, nr. 322.

⁷ Kamerstuk 33 576, nr. 302.

⁸ Kamerstuk 35925-XIV, nr. 121.

⁹ <https://monitor.aerius.nl/onderwerp/stikstofdepositie-nl?level=national>

Industrie

Ons kenmerk
DGLGS / 26174881

Op basis van diverse nationale en Europese wet- en regelgeving stuurt het kabinet de komende jaren op een sterke reductie van stikstof (NO_x) in de industrie. Deze (inter)nationale afspraken en maatregelen zorgen ervoor dat de uitstoot verder moet dalen. Zo is de industrie via het ontwerp Beleidsprogramma Klimaat van juni 2022, het Schone Lucht Akkoord en de Europese voorstellen uit bijvoorbeeld het Fit for 55-pakket gebonden aan doelstellingen en maatregelen die leiden tot CO₂- en stikstofreductie. Voor de industrie zijn de belangrijkste maatregelen waarmee naast CO₂-reductie ook stikstofemissies moeten worden teruggedrongen:

- Europese Richtlijn Industriële Emissies: de onderliggende Best Beschikbare Technieken-conclusies en daarop gebaseerde vergunningen worden continu aangescherpt waarmee dus reductie wordt afgedwongen.
- CO₂-heffing¹⁰ en het Europese emissiehandelssysteem (ETS).
- Subsidieregelingen zoals de SDE++ en de VEKI regelgeving ter verduurzaming van de industrie.¹¹
- Piekbelastersaankpak industrie: de ministers van EZK en IenW gaan samen met bevoegde gezagen conform de novemberbrief aan de slag met industriële piekbelasters in de industrie. De aanpak zal zich richten op ongeveer 35 industriële bedrijven: de naar verwachting circa 25 bedrijven die voldoen aan de drempelwaarde, plus nog eens 10 bedrijven die weliswaar onder de drempelwaarde voor stikstofdepositie zitten, maar deel uitmaken van de maatwerkafspraken met grootste CO₂-uitstoters en waarbij de reductie van de stikstofuitstoot ook wordt betrokken. Bij alle industriële piekbelasters maakt verkenning van aanscherpingsmogelijkheden van huidige vergunningen onderdeel uit van deze aanpak.
- De maatwerkaanpak heeft in totaal betrekking op de 20 grootste CO₂-emittenten. Het kabinet is al in gesprek met verschillende industriële bedrijven; vorig jaar zijn hieruit de eerste Expressions of principle getekend. Deze aanpak wordt verder uitgebreid. Ook (bovenwettelijke) reductie van ammoniakuitstoot maakt onderdeel van de aanpak. De Kamer wordt binnenkort door de minister van EZK nader geïnformeerd over de maatwerkaanpak.
- Voor stikstofpiekbelasters in de industrie die niet onder de maatwerkaanpak vallen, werkt het kabinet de aanpak nu verder uit. Hierbij wordt ook gekeken naar bovenwettelijke reductie van ammoniakuitstoot.

In aanvulling op bovenstaande maatregelen is er voor (onder andere) de industrie en mobiliteit ook nog het Europese emissiehandels-systeem (ETS-1 en ETS-2). Ook hebben provincies als bevoegd gezag, in aanvulling op de aanpak van het Rijk, de ruimte om extra reductiemaatregelen af te dwingen dan wel te bevorderen bij industriële partijen via aanscherping van vergunningen en als onderdeel van de gebiedsprocessen. Noodzakelijke randvoorwaarden voor verduurzaming industrie zijn onder meer de tijdige aanwezigheid van de benodigde energie-infrastructuur en voldoende stikstofruimte voor ombouw en afbouw van productiefaciliteiten.

---

¹⁰ Kamerstuk 32 813, nr. 1049.

¹¹ Kamerstuk 29 826, nr. 135.

Mobiliteit

Ons kenmerk
DGLGS / 26174881

De NO_x-emissies van de sector mobiliteit zijn de afgelopen decennia sterk gedaald, ondanks de groei in volume van de mobiliteit (zoals de groei in het goederen- en personenvervoer). Met een breed pakket aan (inter)nationale en lokale maatregelen zet het kabinet in op de verduurzaming van mobiliteit en een verdere daling van de NO_x-emissies van de sector mobiliteit. Zo werken we in Nederland toe naar een mobiliteitssector die klimaatneutraal is in 2050.¹² Drijvende kracht achter deze verduurzaming is de voortdurende aanscherping van de Europese emissienormen NO_x voor nieuwe voertuigen en motoren (Euronormen, NRMM/Stage-normen). Ook Europese CO₂-normen voor wegvoertuigen en internationale emissienormen voor de emissies van NO_x door de zeescheepvaart op de Noordzee (NECA) dragen bij aan de verdere daling. Met nationale en lokale maatregelen is en wordt de verduurzaming van de mobiliteit versneld, onder meer door de aanschaf en het gebruik van schonere voertuigen en motoren te stimuleren (subsidieregelingen, fiscale stimulering, milieuzones). Een verdere daling van de NO_x-emissies in de periode tot 2030 (en ook daarna) zal naar verwachting worden bereikt met maatregelen zoals:

- Vrachtautoheffing en terugsluis van opbrengsten naar de logistieke sector voor verduurzaming.
- Routekaart en convenant voor Schoon en Emissieloos Bouwen.
- Uitbreiden stimuleringsregeling verduurzaming binnenvaartschepen.
- Stimulering van elektrisch taxiën (vliegtuigen).
- Invoeren betalen naar gebruik (BNG) voor personen- en bestelauto's.
- Inzet extra fiscale instrumenten voor wegverkeer.
- Extra stimuleren van gebruik van walstroom in de scheepvaart, door bijvoorbeeld alle Rijkswaterstaatskadeplaatsen te voorzien van walstroomaansluitingen voor binnenvaart en de uitbreiding van walstroomvoorziening voor zeeschepen die (nog) niet onder EU-regelgeving vallen (tankersschepen, gekoelde schepen, offshore schepen).

Afwegingskader indicatieve doelen

Bij de samenstelling van de indicatieve doelen weegt het kabinet mee dat de verschillen tussen sectoren groot zijn. De belangrijkste kaders hiervoor zijn in bijlage 1 bij deze brief toegelicht en betreffen:

- Het sectorale aandeel in de stikstofdepositie van Natura 2000-gebieden, zoals in tabel 1 toegelicht.
- De effectiviteit van extra emissiereductie in de sectoren: Als gevolg van het verschil in eigenschappen en verspreidingskarakter tussen NO_x en NH₃ heeft de reductie van ammoniak een fors groter effect op de depositiedaling op Natura 2000-gebieden dan stikstofoxiden. Het effect is ook afhankelijk van de bronkenmerken, zoals de uitstoothoogte en de afstand tot Natura 2000-gebieden. De reductie van een kiloton NO_x vanuit de industrie is gemiddeld genomen een factor 10 tot 20 minder effectief voor het reduceren van depositie op Natura 2000-gebieden dan reductie van een kiloton NH₃ in de landbouw. De reductie van een kton NO_x vanuit wegverkeer of binnenvaart is gemiddeld een factor 7-8 minder effectief voor het reduceren van depositie op

¹² Beleidsprogramma Infrastructuur en Waterstaat, 17 mei 2022.

Natura 2000-gebieden dan reductie van een kiloton NH3 in de landbouw, zoals onderstaande tabel 2 van RIVM laat zien.¹³

- De sturing op integraal werken in klimaat, lucht- en natuurkwaliteitsopgaven en risico's op desinvesteringen: Te sterke sturing op stikstof bij mobiliteit en industrie kent risico's op hoge (maatschappelijke) kosten tegen weinig effect op daadwerkelijke reductie van stikstofdepositie. Hierdoor kunnen ook risico's op lock-ins ten aanzien van de klimaatopgave ontstaan.

Sector	NO _x	NH ₃
Landbouw stallen		7,3 Mol
Stallen rundvee		7,3 Mol
Stallen varkens		7,3 Mol
Stallen pluimvee		9,1 Mol
Landbouw mestaanwending		4,6 Mol
Wegverkeer	1,04 Mol	8,1 Mol
Verkeer overig (mobiele werktuigen, spoor)	0,79 Mol	
Zeescheepvaart	0,29 Mol	-
Binnenvaart	0,83 Mol	
Vliegverkeer	0,52 Mol	-
Industrie	0,47 Mol	4,1 Mol
Consumenten, HDO (bebouwde omgeving)	0,79 Mol	7,3 Mol

Samenstelling indicatieve doelen industrie/energie en mobiliteit

Kijkend naar bovenstaande afwegingen in combinatie met de gerealiseerde reductie in het verleden (sinds 1990) en de te realiseren reductie in de toekomst (ramingen tot 2030), is het kabinet van mening dat de onderstaande indicatieve doelen voor mobiliteit en industrie/energie evenredig en evenwichtig zijn. Het kabinet kiest er daarbij voor om per sector aangaande stikstof één stofverbinding – NH3 dan wel NO_x – leidend te laten zijn in de reductiedoelstelling. Dat draagt ook bij aan de evenredigheid en evenwichtigheid in de bijdrage van sectoren.

Het kabinet hanteert één doel voor de emissies uit de industrie- en de energiesector. De sector mobiliteit omvat de modaliteiten wegverkeer, binnenvaart, zeescheepvaart, luchtvaart, spoorwegen, visserij en recreatievaart. Emissies van mobiele werktuigen uit bijvoorbeeld bouw en landbouw zijn ook ingedeeld onder mobiliteit. De zeescheepvaart specifiek op het Nederlands continentaal plat valt niet onder het sectordoel voor de mobiliteit, omdat dit de facto om buitenlandse emissie gaat en de sturing vanuit nationaal beleid zeer beperkt is. De restemissies voor industrie/energie, mobiliteit en landbouw voor 2030 staan (afgerond) in tabel 3. Ter referentie is ook de landelijke gemiddelde depositiebijdrage in mol/ha/jr. weergegeven. De landelijke indicatieve reductieopgave voor de industrie/energie, mobiliteit en landbouw is daarmee resp. 38, 25 en 41 procent tussen 2019 en 2030, zoals aangegeven in tabel 4.

Tabel 3 Sector	Totaal aandeel depositie op natuur in 2020 (NO _x +NH ₃) ¹⁴	Emissies in 2019 in kton NO _x /NH ₃	Indicatieve restemissies in 2030 in kton NO _x /NH ₃
Industrie en energie	ca. 31 mol/ha/jr.	ca. 46 kton	ca. 28 kton
Mobiliteit	ca. 159 mol/ha/jr.	ca. 156 kton	ca. 117 kton
Landbouw	ca. 677 mol/ha/jr.	ca. 106 kton	ca. 63 kton

¹³ Bron: Monitor stikstofdepositie in Natura 2000-gebieden 2022, RIVM

¹⁴ Bijdragen per sectorgroep aan de totale landelijke depositie in 2020. Het betreft de bijdragen uitgedrukt in de gemiddelde deposities op stikstofgevoelige Natura 2000-gebieden. <https://www.rivm.nl/publicaties/actualisatie-aerius-calculator-en-monitor-2022>

In de startnota NPLG zijn indicatieve provinciale emissiedoelstellingen ter hoogte van 39 kton NH₃ aan de provincies meegegeven voor 2030. Voor NH₃ uit de landbouw gaat het voor 2019-2030 om 41 procent reductie.

De totale indicatieve landelijke restemissie voor de landbouw voor 2030 staat in tabel 3. Dit zijn de PBL-ramingen aangevuld met de provinciale NH₃-doelen uit het NPLG. Deze landelijke restemissies voor 2030 zijn in lijn met de reeds gepubliceerde startnota NPLG.¹⁵ Het kabinet past de provinciale doelen voor NH₃ nu niet aan. De provincies kunnen op basis van afwegingen in het gebiedsproces de reductie van NH₃ in zowel de veehouderij en akkerbouw realiseren alsook in andere sectoren dan de landbouw. Voorwaarde hierbij is dat de integrale, landelijke doelen uit het NPLG gerealiseerd worden.

Als referentiejaar is 2019 gekozen, het jaar waarin de PAS na de uitspraak van de Raad van State is komen te vervallen. Voor 2019 zijn tevens de meest actuele, complete emissiecijfers beschikbaar. In onderstaande tabel 4 is de reductie als percentage weergegeven voor deze periode 2019-2030. Ter referentie zijn ook de hieruit volgende (indicatieve) reducties voor periodes tussen 1990, 2000 en 2019 toegevoegd. Daarbij is voor de 2030-cijfers van de landbouw uitgegaan van de NPLG-doelen en dus niet van ramingen van PBL. De nationale emissies van ammoniak zijn de afgelopen 20 jaar met ca. 30 procent afgenomen. Voor de periode 2019-2030 wordt door PBL een emissiedaling van 8 procent [onzekerheidsbandbreedte 4-17 procent] procent geraamd. Deze reductie volgt voornamelijk uit vermindering van stalemissies (door meer en effectievere emissiearme stallen en afname van de veestapel) en minder kunstmestgebruik.

De middelen van het Transitiefonds worden breed ingezet om tot verdere NH₃-reductie te komen. Het gaat dan onder andere om:

- Het stimuleren van natuurinclusieve landbouw, waaronder het uitbreiden van agrarisch natuur- en landschapsbeheer.
- Het stimuleren van innovatie stalsystemen en managementmaatregelen.
- Aankoop van productierechten en stallen en financiële herwaardering van grond, bijvoorbeeld voor extensieve landbouw.

Daarnaast volgt verduurzaming van de landbouw ook via andere (lopende) beleidssporen zoals het Gemeenschappelijk Landbouw Beleid (GLB) of het mestbeleid (zoals het 7^e Actieprogramma Nitraatrichtlijn).

Tabel 4 Sector	Reductie 1990- 2019	Reductie 2000- 2019	Indicatieve reductie o.b.v. sectordoelen 2000-2030	Indicatieve reductie o.b.v. sectordoelen 1990-2030	Indicatieve reductie o.b.v. sectordoelen 2019-2030
Industrie en energie – NO _x	76%	55%	72%	85%	38%
Mobiliteit - NO _x	55%	42%	56%	66%	25%

¹⁵ Kamerstuk 34 682, nr. 96 .

Landbouw – NH3	67%	32%	59%	81%	41%¹⁶

Realisatie indicatieve reductiedoelen

Ik heb het PBL gevraagd om conceptcijfers van de Emissieramingen voor 2030 met vastgesteld beleid reeds met het ministerie te delen.¹⁷ Hieruit volgt dat de maatregelen die het kabinet neemt en gaat nemen, in combinatie met internationaal beleid en ontwikkelingen, voor mobiliteit en industrie/energie tot significante (verdere) reductie leidt. Daarbij moet rekening gehouden worden met de onzekerheidsmarges die de ramingen met zich meebrengen. De Emissieramingen van het PBL laten zien dat de aanpak en maatregelen voor klimaat en luchtkwaliteit effectief is voor het reduceren van stikstof. Het kabinet zet hier stevig op in, opdat de ingezette emissiereductie in industrie/energie en mobiliteit de komende jaren verder doorzet.

Uiterlijk in juli 2023 beoordeel ik in samenwerking met de ministers van EZK en IenW of, en zo ja op welke wijze, de doelen in het proces naar definitief nog gewijzigd worden. Daarbij wordt ook gekeken naar doelmatigheid van mogelijke extra maatregelen en de benodigde en beschikbare middelen. Extra maatregelen kunnen nodig zijn als extra waarborg voor realisatie van de doelen dan wel aanleiding geven voor wijziging van de doelen. Bij deze beoordeling en afweging betrek ik in ieder geval:

- Definitieve Luchtemissieramingen van het PBL die dit voorjaar gepubliceerd worden. Deze publicatie bevat naar verwachting ook een (kwalitatieve) duiding van geagendeerd beleid voor zover tot 1 mei 2022 bekend.
- De resultaten van het interdepartementaal beleidsonderzoek (IBO) naar aanvullend klimaatbeleid.
- De resultaten van verder onderzoek naar de mogelijke effecten van aanvullende maatregelen, zoals de industriële piekbelastersaanpak.

Deze indicatieve doelen betekenen de start van een langer lopend proces. Deze doelen worden tegelijk met de (regionale) NH3-doelen uit het NPLG definitief gemaakt, zoals eerder in deze brief toegelicht.

Overige sectorgroepen

Naast emissies uit landbouw, mobiliteit en industrie hebben emissies uit de sectorengroep huishoudens, diensten en bouw (exclusief mobiele werktuigen) ook een depositiebijdrage op Natura 2000-gebieden (ca. 6 procent in 2020). Met betrekking tot emissies uit de bouw is in de routekaart Schoon en Emissieloos Bouwen voor 2030 al een emissiedoelstelling vastgelegd: 60 procent

¹⁶ In de startnota NPLG is vanwege modelmatige en beleidsoverwegingen specifiek gerekend met ca. 48% emissiereductie van NH3 uit veehouderijen over de periode 2018-2030. De totale landelijke NH3-reductie die hieruit volgde voor de landbouw als geheel was omgerekend ca. 43% tussen 2018 en 2030 (en is nu dus 41% tussen 2019 en 2030).

¹⁷ PBL zal de cijfers bij het uitkomen van deze brief publiceren. Deze ramingen bevatten al het nationale en Europese vastgestelde beleid tot en met 1 mei 2022 en (inter)nationale ontwikkelingen.

stikstofreductie ten opzichte van 2018. Emissies uit de bouwsector vallen daarbij overigens grotendeels onder mobiliteit als subcategorie mobiele werktuigen. Voor de andere sectorgroepen (huishoudens, diensten) komt er geen sectordoel, onder andere vanwege beperkte effectieve stuurbaarheid op maatregelen. Uit de ramingen komt naar voren dat in het bijzonder de emissie van NOx in deze sectorgroep fors afneemt, met ca. 30 procent tussen 2019 en 2030. Deze daling wordt onder meer verklaard door een afnemend gasverbruik, mede als gevolg van het klimaatbeleid, en het schoner worden van installaties mede als gevolg van emissieregeling.

Effect op stikstofdepositie en landelijke omgevingswaarde

Modelmatige (quickscan) doorrekeningen laat zien dat als de indicatieve sectordoelen en de stikstofdoelen uit het NPLG gerealiseerd worden, ca. 79 tot 80 procent onder de KDW kan worden gebracht in 2030. De landelijke doelstelling bedraagt 74 procent onder de KDW in 2030. Het percentage van 79 tot 80 procent acht het kabinet passend bij indicatieve doelen, omdat deze modelmatige, ruimtelijke doorrekening een bepaalde mate van onzekerheid kent. Een uitgebreidere doorrekening van de nieuwe KEV-Emissieramingen in combinatie met de indicatieve NPLG-doelen op NH3 zal de komende maanden een preciezer beeld op moeten leveren van de effecten op depositie en KDW. Hiermee kan ook invulling gegeven worden aan de motie-Grinwis (CU).¹⁸

VII. Wetsvoorstel tot wijziging omgevingswaarde stikstofdepositie 2030 en vergunningplicht voor stikstofgerelateerde wijzigingen en verkenning van alternatieven voor de Kritische Depositiewaarde (KDW)

Het kabinet werkt, zoals eerder aangekondigd en op basis van het coalitieakkoord en de voorstellen van de heer Remkes ("Wat wel kan"), aan een wetsvoorstel dat voorziet in de wettelijke verankering van een tweetal belangrijke elementen ter verdere invulling en uitwerking van de integrale gebiedsgerichte aanpak van het landelijk gebied. Deze twee elementen betreffen de versnelling van de omgevingswaarde voor stikstofdepositie van 2035 naar 2030 en de uitbreiding van de vergunningplicht voor stikstofgerelateerde wijzigingen. Daarnaast werk ik conform het advies van de heer Remkes en met sectorpartijen en natuurorganisaties aan een verkenning van alternatieven voor de rol van de KDW in de wet.

Versnelling omgevingswaarde van 2035 naar 2030

Dit wetsvoorstel versnelt allereerst de wettelijke stikstofdoelstelling (omgevingswaarde) van 2035 naar 2030. Conform het advies van de heer Remkes worden in het wetsvoorstel ten aanzien van het stikstofdoel voor 2030 ook twee ijkmomenten in 2025 en 2028 opgenomen. Tijdens de ijkmomenten wordt gezien of er dwingende inhoudelijke redenen zijn om iets meer tijd te nemen voor het halen van de doelstelling, vanwege de redenen die de heer Remkes in zijn rapport¹⁹ geeft:

- Als een provincie kan aantonen dat in een gebied al een groot deel van de doelstelling is gerealiseerd én dat natuurherstel onomkeerbaar is ingezet,

---

¹⁸ Kamerstuk 33 576, nr. 307.

¹⁹ Remkes, "Wat wel kan. Uit de impasse en een aanzet voor perspectief", 2022, Bijlage bij Kamerstuk 30 252/35 334, nr. 34.

maar ook kan aantonen dat er dwingende redenen zijn waarom wat meer tijd nodig is, dan moet het mogelijk zijn dat specifieke gebied iets meer tijd te geven.

- Als natuurherstel voldoende op koers ligt en de precieze realisatie van de doelstellingen in de knel komt als gevolg van een tekortschietend landelijk instrumentarium, dan moet het mogelijk zijn om iets meer tijd te nemen.
- Als natuurherstel voldoende op koers ligt en het resterende probleem met iets meer tijd via natuurlijk verloop kan worden opgelost, dan moet het mogelijk zijn om iets meer tijd te nemen.

Met de versnelling van de omgevingswaarde van 2035 naar 2030 wordt beoogd om stikstofreductie te bereiken die nodig is vanuit zowel ecologisch, juridisch als maatschappelijk-economisch oogpunt.

Traject 'alternatieven voor de KDW'

In de kabinetsreactie op advies van de heer Remkes van 14 oktober 2022 gaf het kabinet aan met sectorpartijen en natuurorganisaties te onderzoeken hoe en wanneer de rol van de KDW in de Wet stikstofreductie en natuurbescherming (Wsn) te vervangen is door een andere juridisch houdbare systematiek waarbij de staat van de natuur bepalend is.²⁰ Ik werk op dit moment de aanpak en kaders van deze verkenning uit en verwacht medio februari een eerste gesprek te voeren met landbouw- en natuurorganisaties over welke knelpunten zij ervaren met de huidige rol van de KDW in de Wsn, welke potentiële alternatieven in overweging kunnen worden genomen, en hoe het vervolgproces er uit zou moeten zien. Ik vind het belangrijk dat we deze verkenning zorgvuldig en open uitvoeren. Dat betekent dat we ook de aanpak en het proces samen bepalen, dat partijen hun ideeën over een mogelijk alternatief op papier zetten, en dat we voor het hele traject een jaar de tijd nemen. Als er in dit traject een alternatief voor de rol van de KDW in de Wsn wordt gevonden dat aan de kaders voldoet zal hierover naar verwachting eind 2023 besluitvorming plaats kunnen vinden en zal (gelet op de eerdere keuzes in de Wsn tot verankering van de doelstelling op wetsniveau in de vorm van een resultaatsverplichtende omgevingswaarde) dan eventueel een wetswijziging volgen.

Vergunningplicht stikstofgerelateerde wijzigingen

Verder breidt het kabinet met dit wetsvoorstel de vergunningplicht voor een Natura 2000-activiteit uit met een vergunningplicht voor stikstofgerelateerde wijzigingen. Hiermee wordt onder meer intern salderen vergunningplichtig, zoals aangekondigd in de novemberbrief. Dit zorgt ervoor dat de natuurvergunning overeen komt met wat er op een bedrijf gebeurt. Zo kunnen initiatiefnemers aantonen dat zij toestemming hebben voor hun activiteit, kunnen toezichthouders vaststellen of de activiteit conform de wettelijke kaders wordt uitgevoerd en kunnen bevoegde gezagen via beleidsregels voorwaarden stellen aan intern salderen, bijvoorbeeld ten aanzien van latente ruimte. De vergunningplicht biedt ook de basis voor de aanpak van latente ruimte langs twee sporen, zoals aangekondigd in de novemberbrief.

Planning

---

²⁰ Kamerstuk 30 252/35 334, nr. 35.

Het is mijn inzet dat het wetsvoorstel in de eerste helft van 2023 wordt ingediend bij de Tweede Kamer. Dit heb ik ook aangegeven in reactie op de motie-De Groot (D66) en motie-Van Campen (VVD)²¹, die de regering verzoekt de versnelling van het halen van de omgevingswaarde naar 2030 zo spoedig mogelijk vast te leggen. Ik zet daartoe binnenkort een eerste stap: de internetconsultatie van het wetsvoorstel start begin volgende week.

VIII. Overige onderwerpen

Voorkeursrecht

We staan voor een grote transitieopgave in het landelijk gebied, waarin er perspectief moet zijn en blijven voor de boeren. Om boeren te ondersteunen in deze transitie als zij willen extensiveren, verplaatsen, of vrijwillig willen stoppen, is het belangrijk dat we over alle mogelijke instrumenten beschikken. Een instrument dat hierbij kan helpen, is de uitbreiding van de mogelijkheden van het voorkeursrecht. Hiermee wordt de regievoering vanuit het Rijk in de transitie in het landelijk gebied verder ondersteund. In de novemberbrief heeft het kabinet daarom aangegeven dat het de wettelijke mogelijkheden om een voorkeursrecht te kunnen leggen op grond met een agrarische functie verkent.

In de huidige regelgeving kan het voorkeursrecht gevestigd worden door de gemeenteraad, provinciale staten of de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties. Wanneer ervoor gekozen wordt het voorkeursrecht in te zetten, heeft dit tot gevolg dat een eigenaar wanneer deze vrijwillig tot verkoop wil overgaan, zijn eigendom eerst aan de betrokken overheid te koop moet aanbieden. Uitgangspunt bij het voorkeursrecht is dus te allen tijde een vrijwillige verkoop.

Het voorkeursrecht kan nu al op vrijwel alle gronden worden gevestigd, ook agrarische gronden, waar een wijziging van de toekomstige bestemmingen is voorzien. Zo kan het voorkeursrecht gevestigd worden op agrarische gronden voor bijvoorbeeld toekomstige woonwijken, bedrijventerreinen, recreatieterreinen, sportterreinen, natuurterreinen, etc. Het voorkeursrecht geeft de mogelijkheid regie te voeren op deze toekomstige ontwikkelingen. Alleen als ook de toekomstige functie in de agrarische sfeer zit, ontbreekt thans de mogelijkheid om een voorkeursrecht te vestigen en deze regie te voeren. Het kabinet wil deze mogelijkheid toevoegen aan het wettelijk instrumentarium en zal hiertoe de Omgevingswet aanpassen. Door deze uitzondering te laten vervallen wordt het voorkeursrecht, uiteraard onder de wettelijke voorwaarden en rechtswaARBorgen zoals opgenomen in de Omgevingswet, voor alle wijzigingen van agrarische grond voor toekomstige ruimtelijke functies inzetbaar. Daarmee ontstaan meer mogelijkheden om aan de voorkant regie te voeren om de transitie van het landelijk gebied en alle daarbij behorende opgaven in onderlinge samenhang te kunnen realiseren. Zo kan hierdoor ook een voorkeursrecht gevestigd worden om agrarische grond te behouden en daarmee het extensiveren of verplaatsten van boerenbedrijven mogelijk te maken. Hierdoor kan worden voorkomen dat agrarische grond onnodig verloren gaat, juist daar waar het nodig is voor de transitie van het landelijke gebied en met name voor de realisatie van doelen voor

---

²¹ Kamerstuk 35 925-XIV, nr. 106

natuur (VHR) en waterkwaliteit (Kaderrichtlijn Water). Ik ga hierover in overleg met de verschillende belangenorganisaties en verwacht de Kamer na de zomer van dit jaar nader te kunnen informeren over dit voorstel.

Ons kenmerk
DGLGS / 26174881

Extern salderen

Extern salderen is een van de weinige manieren waarop nieuwe ontwikkelingen mogelijk zijn. Op dit moment werk ik samen met de betrokken departementen en provincies de stappen uit om de regie op extern salderen te versterken. Om te voorkomen dat we elkaar als overheden verrassen scherpen we de interbestuurlijke afspraken over voorgenomen transacties op basis van extern salderen aan. Daarbij betrekken we ook het verbeteren van de monitoring en informatie-uitwisseling, zodat we goed zicht blijven houden op extern salderen. Ook werken we aan de prioritering van uitgifte van stikstofruimte en de mogelijkheden om in gebiedsprocessen met voorrang te sturen op de gebruiksmogelijkheden van emissieruimte.

Daarnaast werk ik samen met de bevoegde gezagen aan het robuuster maken van extern salderen, door interbestuurlijke afspraken te maken over het aanscherpen van de beleidsregels. Het kabinet zet in op een generieke verhoging van het afroompercentage naar 40 procent. Momenteel wordt onderzocht of het mogelijk is om voor projecten die op termijn tot stikstofreductie leiden, zoals de MIEK-projecten, een afroompercentage van 20 procent te hanteren. Tot slot werken we aan het voorkomen van extern salderen met slapende vergunningen. Met deze stappen wordt de ingebruikname van latente ruimte via extern salderen verder voorkomen.

Ik streef ernaar de interbestuurlijke afspraken over extern salderen in het eerste kwartaal van dit jaar gereed te hebben, waarna deze in regelgeving kan worden vastgelegd. Tot die tijd blijft de huidige praktijk van extern salderen van toepassing. Samen met de bevoegde gezagen houd ik goed in de gaten hoe extern salderen zich in de praktijk ontwikkelt. De komende maanden wordt de evaluatie van het instrument extern salderen uitgevoerd. Daarbij worden onder andere de resultaten uit de Tussenbalans getoetst en wordt, zoals is verzocht in de motie-Grinwis (CU) c.s.²², gekeken naar het salderen met NH₃ en NO_x. De resultaten verwacht ik rond de zomer van dit jaar met de Kamer te kunnen delen.

Tot slot

Het kabinet deelt met de provincies, gemeenten en waterschappen de ambitie om sterke natuur, een robuust watersysteem met een goede kwaliteit van grond- en oppervlaktewater, een levendig platteland en leefbare steden te realiseren. En ruimte te blijven bieden aan een duurzame en sterke landbouw- duurzame ambities waarmee we bijdragen aan een land waar het goed wonen, werken, en recreëren is. Waar inwoners zich thuis voelen en beschikken over kansen en goede voorzieningen, waar boeren nog steeds kunnen boeren en bedrijven zich kunnen ontwikkelen met robuuste vergunningen, ook voor PAS-melders en interimers, en ook voldoende ruimte krijgen om te innoveren.

---

²² Kamerstuk 30 252, nr. 58.

Om dat te verwezenlijken moeten ruimtelijke keuzes worden gemaakt, die soms effect sorteren op de korte en veelal op de lange termijn. Dat kan moeilijk en ingewikkeld zijn voor inwoners, bedrijven en overheden. Soms zal de ene opgave met de andere conflicteren. Als we als kabinet echter de mogelijkheden van een gebied blijven zien, als we naast medeoverheden ook inwoners, bedrijven en andere betrokkenen blijven opzoeken, als we samen bedenken hoe alle lokale en regionale activiteiten elkaar kunnen versterken, dan worden onze ambities rond de natuur, de waterkwaliteit en onze bijdrage aan het klimaat concreet en kunnen we ze voor iedereen laten werken. Het kabinet werkt daar via de integrale gebiedsgerichte aanpak, het NPLG en de piekbelastersaanpak aan.

Ons kenmerk
DGLGS / 26174881

Christianne van der Wal-Zeggelink
Minister voor Natuur en Stikstof

Onderwerp:	Vervolggesprek Stikstof en Industrie
Locatie:	Microsoft Teams-vergadering
Begin:	wo 12-4-2023 13:00
Einde:	wo 12-4-2023 13:30
Tijd weergegeven als:	Voorlopig
Terugkeerpatroon:	(geen)
Vergaderingsstatus:	Nog niet gereageerd
Organisator:	5.1.2.e)
Verplichte deelnemers:	5.1.2.e ; 5.1.2.e ; 5.1.2.e ; 5.1.2.e @tatasteeleurope.com; 5.1.2.e @verenigingafvalbedrijven.nl; 5.1.2.e @portofrotterdam.com; 5.1.2.e @vncl.nl; 5.1.2.e ; 5.1.2.e 5.1.2.e d; 5.1.2.e @gmail.com; 5.1.2.e @vnp.nl; 5.1.2.e @vemobin.nl; 5.1.2.e @cosunbeetcompany.com; 5.1.2.e @rwe.com; 5.1.2.e)
Optionele deelnemers:	5.1.2.e) - 5.1.2.e , 5.1.2.e); 5.1.2.e 5.1.2.e ; 5.1.2.e ; 5.1.2.e ; 5.1.2.e 5.1.2.e ; 5.1.2.e , 5.1.2.e); 5.1.2.e

Beste allen,

Gisteren bespraken wij de recente Kamerbrieven van het kabinet over de stikstofaanpak en de implicaties voor de industrie. Wij kwamen overeen medio april weer (digitaal) samen te komen. Hierbij ontvangt u vast een placeholder.

Met vriendelijke groet,
5.1.2.e

Microsoft Teams-vergadering

Neem deel vanaf uw computer, mobiele app of apparaat voor vergaderruimte

[Klik hier om deel te nemen aan de vergadering](#)

Vergadering-id: 5.1.2.e

Wachtwoordcode: 5.1.2.e

[Teams downloaden](#) | [Deelnemen op het web](#)

Deelnemen met een apparaat voor videovergaderingen

5.1.2.e @m.webex.com

Videovergaderings-id: 5.1.2.e

[Alternatieve VTC-instructies](#)

Of deelnemen via telefoon (alleen audio)

5.1.2.e # Netherlands, Amsterdam

Id voor telefonische vergadering: 5.1.2.e #

[Een lokaal nummer zoeken](#) | [Pincode opnieuw instellen](#)

Van: 5.1.2.e)
Verzonden: donderdag 13 april 2023 09:53
Aan: 5.1.2.e)
Onderwerp: RE: Antw: Piekbelasters industrie

Hou er rekening mee dat de emissie per jaar fors kunnen verschillen, vooral ook omdat 2020 het eerste coronajaar is. Sommige sectoren hebben daardoor in die jaren minder uitgestoten, maar de ruimte in de vergunning blijft onverminderd groot.

Groet,
5.1.2.e
06 5.1.2.e

Van: 5.1.2.e @minezk.nl>
Verzonden: donderdag 13 april 2023 09:47
Aan: 5.1.2.e @minlnv.nl>
Onderwerp: Antw: Piekbelasters industrie

Veel dank 5.1.2.e. Ik zie best veel wijzigingen, ook bovenin de lijst, tov lijstje obv 2018-data dat ik eerder van 5.1.2.e kreeg. 5.1.2.e staat er bijvoorbeeld niet meer op en er staan meer cluster-6 (= niet in een vd grote industrieclusters gelegen) bedrijven bovenin uit glas- en papiersectoren. Dit heeft wel impact op onze aanpak.

Groeten, 5.1.2.e

Van: 5.1.2.e @minlnv.nl>
Datum: 13 april 2023 om 09:03:11 CEST
Aan: 5.1.2.e @minezk.nl>
CC: 5.1.2.e @minlnv.nl>
Onderwerp: FW: Piekbelasters industrie

Hoi 5.1.2.e

Hieronder de reactie van RIVM.
Volgens mij geen woord Spaans bij.

Met vriendelijke groet,

5.1.2.e
5.1.2.e

.....
Directoraat Generaal Landelijk Gebied en Stikstof
Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit
Bezuidenhoutseweg 73 | 2594 AC | Den Haag |
Postbus 20401 | 2500 EK | Den Haag
.....

T +31 5.1.2.e
E 5.1.2.e @minlnv.nl

Van: 5.1.2.e @rivm.nl>
Verzonden: donderdag 13 april 2023 08:58
Aan: 5.1.2.e @minlnv.nl>
Onderwerp: RE: Piekbelasters industrie

Hierbij de lijst en bijgaande tekst uit het rapport in wording. Jaarlijks verschilt hij natuurlijk. We kunnen hem ook over 2021 leveren, maar we hebben nog niet GIAB2021. Dus dan is niet bekend waar ze in de top3000 staan (of er misschien uitvallen). Wel kunnen we in de Emissieregistratie de 2021 emissiecijfers vergelijken met die van 2020 voor deze bedrijven.

Tabel 2: bedrijven uit de sectoren Industrie en Energievoorziening op 3001-lijst

Bedrijf	2019	2020	Provincie
Tata Steel IJmuiden BV	x	x	Noord-Holland
Rockwool B.V.	x	x	Limburg
Olam Cocoa BV	x	x	Noord-Holland
Parenco B.V.	x	x	Gelderland
Chemelot Site Permit BV	x	x	Limburg
DS Smith Paper De Hoop Mill	x	x	Gelderland
Cargill BV - Cargill Cocoa (Aurora)	x	x	Noord-Holland
Afval Energie Bedrijf (Amsterdam)	x	x	Noord-Holland
AVR Afvalverwerking BV (Duiven)	x	x	Gelderland
Suiker Unie (Dinteloord)	x	x	Noord-Brabant
HVC (Alkmaar)	x	x	Noord-Holland
Nuon Power Generation BV (Velsen)	x	x	Noord-Holland
Nuon Power Generation BV (Hemweg)	x		Noord-Holland
BP Rotterdam Refinery	x	x	Zuid-Holland
Saint Gobain Construction Products	x	x	Noord-Brabant
RWE Generation NL B.V.		x	Limburg
O-I Manufacturing Netherlands BV (Maastricht)	x	x	Limburg
Nuon Power IJmond 1	x	x	Noord-Holland
Ardagh Glass Dongen BV	x	x	Noord-Brabant
Nyrstar Budel BV	x	x	Noord-Brabant
Rodruza Steenfabriek de Zandberg	x		Gelderland
ARN B.V.	x	x	Gelderland
Sappi Maastricht BV	x	x	Limburg
Uniper Centrale Maasvlakte		x	Zuid-Holland
Mayr-Melnhof Eerbeek BV	x	x	Gelderland
O-I Manufacturing Netherlands BV (Leerdam)	x		Utrecht
Crown van Gelder N.V.	x		Noord-Holland
Wienerberger Steenfabriek Heteren	x		Gelderland

Deze tabel bevat 28 bedrijven. In 2020 komen twee bedrijven voor die niet op de lijst van 2019 staan. Omgekeerd zijn er vijf bedrijven in 2019 die niet op de lijst van 2020 voorkomen.

Een jaarlijkse verandering in de industrie van 5-10% van de bedrijven is aannemelijk. Dit door bijvoorbeeld verschooning, sluiting, fuseren of langdurig onderhoud. Ook de energiepolicies en energieprijzen spelen hier een rol.

Vriendelijke groet,
5.1.2.e

RIVM, Centrum Milieukwaliteit
T +31 5.1.2.e, M 06 5.1.2.e, www.aerius.nl

Van: 5.1.2.e @vnoncw-mkb.nl>
Verzonden: woensdag 26 april 2023 09:13
Aan: 5.1.2.e)
Onderwerp: Piekbelasters

Goedemorgen 5.1.2.e,

Is er al meer bekend over de lijst met piekbelasters en de eventuele verschillen tussen de lijsten?
Dan kunnen we vervolgens kijken of de juiste branches/bedrijven aangesloten zijn.

Hartelijke groet,

5.1.2.e

5.1.2.e

5.1.2.e)

V N O N

VNO-NCW | MKB-Nederland

Bezuidenhoutseweg 12, 2594 AV Den Haag

Postbus 93002, 2509 AA Den Haag

M. +31 5.1.2.e

E. 5.1.2.e @vnoncw-mkb.nl

W. vno-ncw.nl

W. mkb.nl

W. ondernemen.nl

Van: 5.1.2.e)
Verzonden: donderdag 8 juni 2023 16:45
Aan: 5.1.2.e); 5.1.2.e); 5.1.2.e 5.1.2.e)
CC: 5.1.2.e); 5.1.2.e)
Onderwerp: Bellijst en script
Bijlagen: Belscript_PBI_v4.docx; Bellijst piekbelasters.v3.xlsx

Dag iedereen,

Hierbij de lijst om te bellen en de laatste versie van het script.

5.1.2.e : als jij ook graag wilt bellen kan je O-I oppakken, maar 5.1.2.e wou het ook wel doen – dus stem maar even af onderling.

Graag de reacties van de bedrijven noteren in de kolom 'samenvatting gesprek'.

Succes en zet hem op!

Met vriendelijke groet,

5.1.2.e

5.1.2.e

Nationaal Programma Verduurzaming Industrie (NPVI) EZK

Bezuidenhoutseweg 73, 2594 AC Den Haag

.....

Mobiel: 065.1.2.e

e-mail: 5.1.2.e@minezk.nl

Ministerie van Economische Zaken en Klimaat | Rijksoverheid.nl

Introductie en uitleg

- Goedendag, u spreekt met [NAAM] van het Ministerie van Economische Zaken en Klimaat, van de Directie Verduurzaming Industrie.
- Ik bel u om u te informeren dat de RIVM maandag een rapport publiceert over de piekbelasters stikstof. In dit rapport is de naam van uw bedrijf ook opgenomen als een van de industriële bedrijven die in 2019 en/of 2020 tot de 3000 ondernemingen behoorden met de grootste bijdrage aan de neerslag van stikstof in nabijgelegen natuurgebieden.
  - De depositie kan het gevolg zijn van geëmitteerde stikstofoxiden of ammoniak en is berekend met behulp van het Aeries model.
  - Hierbij wordt een straal van 25km aangehouden.
- Het leek ons goed u hier zelf over te informeren gezien de aandacht die gevestigd kan worden op individuele industriebedrijven en om toe te lichten wat de betekenis hiervan is voor uw bedrijf.
- Het kabinet heeft eerder een aanpak voor piekbelasters aangekondigd. De komende tijd gaan we daarover graag met u over in gesprek.
  - Bent u reeds op de hoogte van de Piekbelastersaanpak van de Rijksoverheid?

Wat kunt u verwachten?

- Wij zijn voornemens om met de Top 7 bedrijven op onze lijst te beginnen met deze aanpak op-maat. Het doel is om bovenwettelijke reductiemaatregelen rondom het terugdringen van stikstofdepositie in beeld te brengen.
- Uw onderneming behoort (niet) tot deze eerste fase.

Indien wel:

- Wij willen graag zo snel mogelijk – voor de zomervakantie – met u aan tafel om kennis te maken en een oriënterend gesprek te voeren, om te kijken waar stikstofreductie mogelijk is. Tijdens dit gesprek:
  - Bespreken wij de huidige stand van zaken rondom de stikstofuitstoot afkomstig van uw onderneming;
  - Brengen we reeds lopende plannen rondom vernieuwing cq. aanpassing van de inrichting in beeld;
  - Bespreken we de stappen die u reeds onderneemt/wilt ondernemen om stikstofemissies verder terug te dringen.
- Concreet willen we bekijken welke bovenwettelijke mogelijkheden er zijn om stikstof binnen uw bedrijf versneld terug te dringen en welke hulp het Rijk hier eventueel in kan bieden.
- Indien u hiervoor open staat verzoeken wij u ons per mail of telefoon de contactgegevens door te geven van de persoon met wie we de afspraak kunnen plannen.
- Hiervoor kunt u gebruik maken van het volgende mailadres: 5.1.2.e@minezk.nl of bellen met: 06-5.1.2.e .
- Uiteraard zullen de eerste verkennende gesprekken in een volledig vertrouwelijke setting plaatsvinden.

Indien niet:

- Aangezien uw bedrijf niet in de Top 7 staat betekent dit dat u momenteel nog niet actief door ons benaderd gaat worden voor een oriënterend gesprek.
- De opzet is namelijk om eerst kennis en ervaring op te doen met de grootste piekbelasters op de samengestelde lijst.
- We gaan voor de zomer met een beperkt aantal bedrijven starten. Na de zomer zal de aanpak op basis van de eerste inzichten verder vorm worden gegeven en zal een collega van het Rijk contact met u opnemen voor een afspraak om de aanpak voor uw onderneming verder toe te lichten.
- Wij wouden u er echter wel van op de hoogte stellen dat uw bedrijf benoemd wordt in de rapportage van het RIVM die maandag gepubliceerd gaat worden, zodat u niet voor onaangename verrassingen komt te staan.
- We begrijpen natuurlijk dat u veel vragen heeft over wat dit concreet voor uw onderneming gaat betekenen en hopen deze in het najaar te kunnen beantwoorden.
- Indien u in de tussentijd vragen heeft kunt u zich wenden tot **5.1.2.e** / **5.1.2.e**
5.1.2.e

Bellijst (industriële) stikstof piekbelasters

Bedrijfsnaam	Top 7 PBI	Beller
Tata Steel IJmuiden BV	x	5.1.2.e
Olam Cocoa BV	x	5.1.2.e
Parenco B.V. (Smurfit Kappa Parenco B.V.)	x	5.1.2.e
DS Smith Paper De Hoop Mill (Storaenso)	x	5.1.2.e
Folding Boxboard Eerbeek B.V. (FOLBB)		5.1.2.e
Cargill BV - Cargill Cocoa (Aurora)	x	5.1.2.e
BP Rotterdam Refinery		5.1.2.e
Crown van Gelder N.V.		5.1.2.e
Sappi Maastricht BV		5.1.2.e
Suiker Unie (Dinteloord) - Cosun Beet Company		5.1.2.e
Ardagh Glass Dongen BV		5.1.2.e
Nyrstar Budel BV		5.1.2.e
Saint Gobain Construction Products		5.1.2.e
Rodruza Steenfabriek de Zandberg		5.1.2.e
Wienerberger Steenfabriek Heteren		5.1.2.e
Rockwool B.V.	x	5.1.2.e
Chemelot Site Permit BV	x	5.1.2.e
O-I Manufacturing Netherlands BV (Maastricht)		5.1.2.e)
O-I Manufacturing Netherlands BV (Leerdam)		5.1.2.e

Contactpersoon

Telefoonnummer

n.v.t

Reeds contact vanuit dealteam

5.1.2.e
5.1.2.e
5.1.2.e
5.1.2.e
5.1.2.e
5.1.2.e

5.1.2.e
5.1.2.e , 5.1.2.e
5.1.2.e
5.1.2.e
5.1.2.e / 5.1.2.e
Algemeen
5.1.2.e 5.1.2.e - 5.1.2.e
5.1.2.e 5.1.2.e
5.1.2.e , 5.1.2.e

06-5.1.2.e
5.1.2.e (algemeen nummer)
5.1.2.e
5.1.2.e , 06-5.1.2.e
06-5.1.2.e
Reeds contact vanuit 5.1.2.e

5.1.2.e , 06-5.1.2.e
5.1.2.e , 06-5.1.2.e
Volgt nog met gegevens 5.1.2.e
5.1.2.e (algemeen telefoonnummer)
5.1.2.e (maar 5.1.2.e pakt deze op!)
5.1.2.e
5.1.2.e , 5.1.2.e .
06-5.1.2.e
06-5.1.2.e

Contactpersonen 5.1.2.e
5.1.2.e
Navragen bij 5.1.2.e

Reeds contact vanuit 5.1.2.e
Reeds contact vanuit 5.1.2.e
5.1.2.e (algemeen telefoonnummer)
5.1.2.e

Samenvatting gesprek

Van: 5.1.2.e @nyrstar.com>
Verzonden: zaterdag 10 juni 2023 09:31
Aan: 5.1.2.e)
Onderwerp: Re: [EXT] Publicatie RIVM rapport piekbelasting vanuit industrie 2019+2020: ook Nyrstar

Beste 5.1.2.e, hartelijk bedankt voor je heads up! Bevestigt hetgeen je per telefoon vertelde.
Attent dat je ons informeert!

Goed weekend.

Gr 5.1.2.e

Verzonden vanaf [Outlook voor Android](#)

Van: 5.1.2.e @minezk.nl>
Verstuurd: donderdag, juni 8, 2023 11:49:02 a.m.
Aan: 5.1.2.e @nyrstar.com>
CC: 5.1.2.e @minezk.nl>
Onderwerp: [EXT] Publicatie RIVM rapport piekbelasting vanuit industrie 2019+2020: ook Nyrstar

*** CAUTION: This email was sent from an EXTERNAL source. Think before clicking links or opening attachments. ***

Beste 5.1.2.e,

Enkele weken terug meldde ik jou in een telefoongesprek al dat Nyrstar in RIVM-onderzoek naar voren kwam als een van de industriebedrijven die in 2019 en/of 2020 tot de zogeheten piekbelasters in het kader van de stikstofproblematiek behoorden. Piekbelaster is door het kabinet gedefinieerd als die bedrijven die tot de 3000 bedrijven de grootste depositievracht op stikstofgevoelig en overbelast Natura2000-gebied kennen. Deze week vernamen wij dat het overzicht van deze industriebedrijven onderdeel uitmaakt van een RIVM-rapport over piekbelasting dat aanstaande maandag op de website van het RIVM gepubliceerd wordt. Maandag verstuurt het kabinet een Kamerbrief over de aanpak piekbelasting dat naar dit RIVM-rapport zal verwijzen. Daarvan wilde ik je via deze weg op de hoogte stellen.

Nyrstar staat in 2019 en 2020 op plaats 20 onder de industriële piekbelasters. De aangekondigde aanpak piekbelasters industrie richt zich voorlopig op de kopgroep en zal na de zomer uitgerold worden naar de andere bedrijven waaronder ook Nyrstar. Een eerste, oriënterend gesprek met Nyrstar over deze materie zal dan ook pas later dit jaar gepland worden. Voor de zomer zal echter nog een Kamerbrief van MEZK verschijnen waarin meer over de aanpak piekbelasters industrie beschreven zal staan.

Over het RIVM-rapport: Het RIVM was door LNV gevraagd om onder meer aan te geven welke drempelwaarde in termen van mol/ha/ja aan stikstofdepositie gehanteerd zou kunnen worden voor een aanpak die zich op 3000 bedrijven richt en daarbij te kijken om welke industriebedrijven en energiecentrales het gaat. Daarbij is naar 2019 en 2020 gekeken omdat daar de meest recente beschikbare gegevens van bestaan. Het RIVM geeft in de samenvatting van zijn rapport aan dat de informatie in het rapport niet gebruikt kan worden om individuele bedrijven als actuele piekbelaster aan te duiden. Dat geldt dus ook bij het lijstje van de 28 industriebedrijven en energiecentrales. Desalniettemin kan het rapport met dit lijstje (lokaal) voor reuring zorgen, bijvoorbeeld in gebieden met een grote stikstofreductie-opgave en een grote vertegenwoordiging van veehouderijen.

Ik hoop je hiermee voor nu voldoende geïnformeerd hebben. Mocht dat niet zo zijn, aarzel dan niet mij te benaderen.

Vriendelijke groet,

5.1.2.e

5.1.2.e

Ministerie van Economische Zaken en Klimaat

065.1.2.e

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is gezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen.

De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message.

The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

The content of this email and its attachments are confidential and solely for the use of the intended recipient. They may not be disclosed to, used by or copied in any way by, anyone other than the intended recipient except where the email states it can be disclosed. If this email is received in error, please immediately notify the sender, delete all copies and refrain from printing, copying, and/or distributing this email, or otherwise using the information in it. Please note that neither Nyrstar, nor the sender accepts any responsibility for viruses and it is your responsibility to scan or otherwise check this email and any attachments. This message includes personal data which must be processed and used in accordance with the applicable legal and regulatory provisions.